

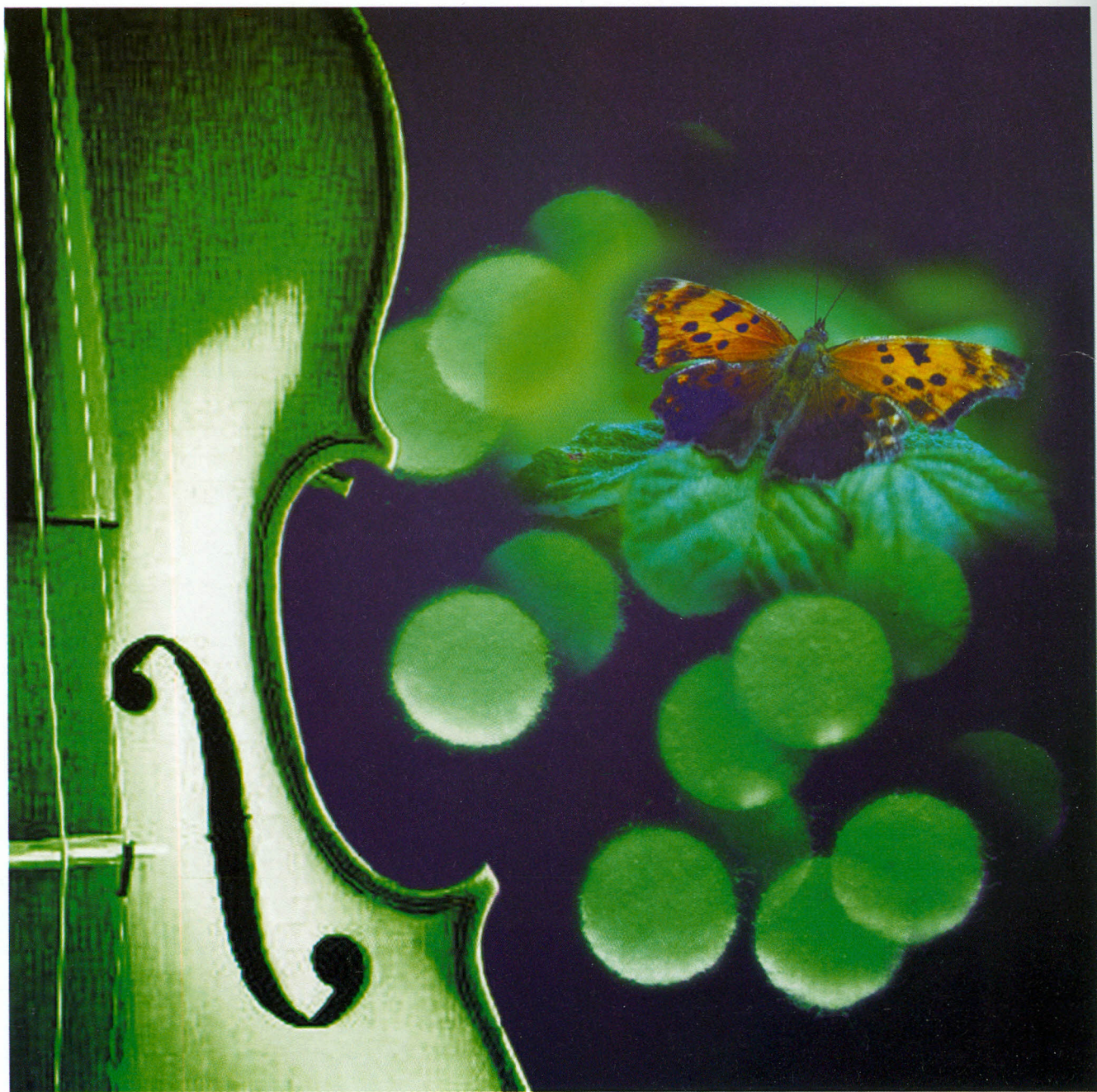
SZÍNHÁZI ESTÉK

A MISKOLCI SZÍNHÁZ LAPJA • ÚJFOLYAM 20. SZÁM

A DENEVÉR

Pirisi Edit, Seres Ildikó

ÖSSZHANGBAN A TERMÉSZETTEL

TISZAI VEGYI KOMBINÁT RT.

Cím: 3581 Tiszaújváros Pf. 20 Tel.: 49/322-222; Telefax: 49/321-322

A MISKOLCI NEMZETI SZÍNHÁZ JÁTÉKRENDJE

1996-97. DECEMBER – JANUÁR HAVI MŰSORA

DÁTUM	NAGYSZÍNHÁZ
DECEMBER	
18. szerda	A DENEVÉR Nyilvános főpróba munkanélkülieknek este 7 óra
19. csütörtök	A DENEVÉR Egyetemi bérlet este 7 óra
20. péntek	A DENEVÉR Bemutató bérlet este 7 óra
21. szombat	A DENEVÉR Csiky bérlet este 7 óra
22. vasárnap	DIÓTÖRŐ Bérletszünet de. 11 óra A DENEVÉR Szigligeti bérlet este 7 óra
23. hétfő	NINCS ELŐADÁS
24. kedd	NINCS ELŐADÁS
25. szerda	DIÓTÖRŐ Bérletszünet du. 5 óra
26. csütörtök	DIÓTÖRŐ Bérletszünet de. 11 óra A DENEVÉR Bérletszünet este 7 óra
27. péntek	A DENEVÉR Bérletszünet este 7 óra
28. szombat	A DENEVÉR Bérletszünet du. 3 óra
29. vasárnap	A DENEVÉR Bérletszünet du. 3 óra
30. hétfő	NINCS ELŐADÁS
31. kedd	A DENEVÉR Bérletszünet du. 3 óra
JANUÁR	
1. szerda	NINCS ELŐADÁS
2. csütörtök	A DENEVÉR Madách bérlet este 7 óra
3. péntek	A DENEVÉR Vörösmarty bérlet este 7 óra
4. szombat	A DENEVÉR Katona bérlet este 7 óra
5. vasárnap	A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR ÚJÉVI KONCERTJE Bérleten kívül de. fél 11 óra
6. hétfő	A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR ÚJÉVI KONCERTJE Bérleten kívül este fél 8 óra
7. kedd	NINCS ELŐADÁS
8. szerda	A DENEVÉR Lehár bérlet este 7 óra
9. csütörtök	A DENEVÉR Bérletszünet este 7 óra
10. péntek	A DENEVÉR Upor bérlet este 7 óra
11. szombat	A DENEVÉR Miskolci Páholy előadás este 7 óra
12. vasárnap	A DENEVÉR Déryné bérlet du. 5 óra
13. hétfő	NINCS ELŐADÁS
14. kedd	ÁRMÁNY ÉS SZERELEM Bérletszünet este 7 óra
15. szerda	SVEJK VAGYOK Bérletszünet este 7 óra
16. csütörtök	SVEJK VAGYOK Bérletszünet este 7 óra
17. péntek	A DENEVÉR Bérletszünet este 7 óra

18. szombat	A DENEVÉR Bérletszünet este 7 óra
19. vasárnap	A DENEVÉR Bérletszünet este 7 óra
20. hétfő	A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR HANGVERSENYE Szezon bérlet este fél 8 óra
21. kedd	ÁRMÁNY ÉS SZERELEM Bérletszünet este 7 óra
22. szerda	A DENEVÉR Ferenczy ifj. bérlet este 7 óra
23. csütörtök	A DENEVÉR Bérletszünet du. 5 óra
24. péntek	A DENEVÉR Kossuth ifj. bérlet du. 5 óra
25. szombat	A DENEVÉR Bérletszünet este 7 óra
26. vasárnap	A DENEVÉR Kazinczy ifj. bérlet du. 5 óra
27. hétfő	NINCS ELŐADÁS
28. kedd	NINCS ELŐADÁS
29. szerda	NINCS ELŐADÁS
30. csütörtök	TRAVIATA Bérletszünet este 7 óra
31. péntek	TRAVIATA Bérletszünet este 7 óra
FEBRUÁR	
1. szombat	TRAVIATA Bérletszünet este 7 óra
2. vasárnap	TRAVIATA Bérletszünet este 7 óra

DÁTUM KAMARASZÍNHÁZ

DECEMBER	
20. péntek	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Nyilvános főpróba du. 3 óra
21. szombat	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Bemutató előadás este 7 óra
22. vasárnap	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Bérletszünet este 7 óra
27. péntek	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra
28. szombat	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra
29. vasárnap	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra
23. szombat	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra
JANUÁR	
2. csütörtök	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Bérletszünet du. 3 óra
3. péntek	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Bérletszünet du. 3 óra
4. szombat	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Bérletszünet du. 3 óra
8. szerda	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Bérletszünet du. 3 óra
9. csütörtök	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Bérletszünet du. 3 óra
10. péntek	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Bérletszünet du. 3 óra
15. szerda	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra
16. csütörtök	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra
17. péntek	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra

18. szombat	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra
19. vasárnap	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra
23. csütörtök	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Kamarabérlet „csütörtök” este 8 óra
24. péntek	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Kamarabérlet „péntek” este 8 óra
26. vasárnap	AZ EMBER TRAGÉDIÁJA Kamarabérlet „vasárnap” este 8 óra
29. szerda	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet du. 3 óra
30. csütörtök	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet du. 3 óra
31. péntek	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet du. 3 óra
FEBRUÁR	
1. szombat	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet du. 3 óra
2. vasárnap	A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet de. 10 óra A HÉTFEJŰ TÜNDÉR Bérletszünet du. 3 óra

CSARNOK KULTUSZ MOTEL (Bejárat a színház művészbejáráján)

JANUÁR	
5. vasárnap	EGYMÁST ÉRINTŐ V. Életre kelti: Szemző Tibor este 8 óra
12. vasárnap	EGYMÁST ÉRINTŐ VI. Életre kelti: Ascher Tamás este 8 óra
19. vasárnap	ÉLŐ TÖRTÉNET II. Fodor Tamás estje Az előadás estje alatt tv felvétel este 8 óra

JEGYÁRAK

	prózai		zenés	
	100%	50%	100%	50%
NAGYSZÍNHÁZ				
I. kategória	240,-	120,-	400,-	200,-
II. kategória	200,-	100,-	300,-	150,-
III. kategória	120,-	60,-	160,-	80,-
KAMARA				
I. kategória	220,-	110,-	300,-	150,-
II. kategória	180,-	90,-	260,-	130,-
CSARNOK	200,-	100,-	260,-	130,-
GYERMEK				
ELŐADÁS	-	-	200,-	100,-

JEGYEK A BÉRLETES ELŐADÁSOKRA IS VÁLTHATÓK!
A Miskolci Nemzeti Színház Igazgatósága a műsorváltoztatás jogát fenntartja!
Jegyek válthatók a Jegyirodában (Miskolc, Széchenyi u. 23. Telefon: 06-46/344-862, 324-614, 344-835),
hétfőtől péntekig 10-től 19 óráig, szombaton és vasárnap 15-től 19 óráig, valamint a délelőtti és délutáni előadások előtt egy órával.

Ifj. Johann Strauss:
A DENEVÉR

nagyoperett három felvonásban

Történik Bécsben a múlt század végén egy hosszúra
 nyúlt bolondos éjszakán

A szövegkönyvet Meilhac és Halévy vígjátékából Karl
 Haffner és Richard Genée írta. Az előadás szöveg-
 könyvét az eredeti német szöveg, valamint Evva Lajos
 és Romhányi József fordításának felhasználásával
 Ungár Júlia és Hegyi Árpád Jutocsa készítette. A dal-
 szövegeket Fischer Sándor fordította.

Szereplők:

LEBLANC GYŐZŐ m.v., VAJK GYÖRGY m.v.,
 PINTÉR TIBOR f.h. (Eisenstein, gazdag bécsi úr),
 PIRISI EDIT, SERES ILDIKÓ (Rosalinda, a
 felesége), CSONKA ZSUZSA m.v., FONYÓ BAR-
 BARA m.v., (Adél szobalány), ÁBRAHÁM ISTVÁN,
 VÁGHELYI GÁBOR m.v. (Falke, ügyvéd), LACZÓ
 ANDRÁS m.v., VADÁSZ ZSOLT m.v., (Alfréd,
 hőstenor), TÓTH JÁNOS m.v., MOLNÁR ERIK
 (Frank, fogházigazgató), VÁRKONYI SZILVIA,
 KERESKES VALÉRIA (Ida, szubrett), DÉZSY
 SZABÓ GÁBOR m.v., HEVÉR GÁBOR (Orlovsky,
 lengyel herceg), VIDA PÉTER (Frosch, részeges
 fegyőr, Blind, tökkelütött ügyvéd).

Közreműködik a Miskolci Nemzeti Színház
 kiegészített énekkara és tánckara. Díszlet: KHELL
 ZSOLT m.v. Jelmez: JUHÁSZ KATALIN m.v.
 Koreográfus: MAJOROS ITVÁN Dramaturg:
 UNGÁR JÚLIA Világítástervező: BÁNYAI TAMÁS
 m.v. Asszisztens: GÓCZÁN JUDIT Korrepetitor:
 RÁCZ MÁRTON Ügyelő: FÜSTI MOLNÁR
 ÁGOTA Sógó: ZOMBOR ERZSÉBET Színpad-
 master: LICHTENSTEIN PÁL A Miskolci Nemzeti
 Színház zenekarát vezényli: MOLNÁR LÁSZLÓ
 m.v., REGŐS ZSOLT

Rendező: HEGYI ÁRPÁD JUTOCSA

Csonka Zsuzsa, Leblanc Győző, Pirisi Edit
 (próbakép)

Madách Imre:
AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

Dramai költemény két részben

KUNA KÁROLY (Ádám), MAJOR MELINDA
 (Éva), FÖLDI LÁSZLÓ (Lucifer), KULCSÁR IMRE
 (Kocsmáros, Nyegle, Az Úr hangja, Kriszposz, Patri-
 archa, Rudolf, A Föld szelleme), MOLNÁR ANNA
 (Kéjhölgy, Khaisz, Hippiá, Helene, Polgárlány, Anya),
 SOMLÓ ISTVÁN A népből, Udvaronc, Polgár, Sans-
 culotte, Bábjátékos, Zenész), KARDOS RÓBERT
 (Koldus, Demagóg, Eretnek, Péter apostol, Márki
 tanítvány, Koldus, Gyáros, Elitelt), PUSZTASZERI
 KORNÉL m.v. (Ádám - Báb, Koldus, Demagóg, Pol-
 gár, Barát, Udvaronc, Robespierre, Udvaronc, Gyáros,
 Katona), MOLNÁR SÁNDOR TAMÁS (Égi kar -
 Báb, Catullus, Csontváz, Udvaronc, Tiszt, Ékszerárus,
 Az ifjú, Lovel), LÁNG ZSUZSA (Khaisz, Cluvia,
 Boszorkány, Bálozó, Polgárlány, Egy lány), DECZKI
 KLÁRA (Kisleány, Khaisz, Boszorkány, Bálozó, Ci-
 gányasszony), VARGA PÉTER (Árus, Mihály főan-
 gyal, Égi kar, Rabszolga, Népből, Bálozó, Egy árus,
 Munkás), LUKÁCS GÁBOR (Gábor főangyal,
 Cherub, Égi kar, A népből, Bálozó, Munkás, Másik
 árus, Kocsmáros), KOVÁCS VANDA (Artista,
 Mimusz, Hetéra, Táncozó), KERÉKGYÁRTÓ TAMÁS,
 KERÉKGYÁRTÓ BALÁZS, SUTA GYÖRGY, DE-
 REGI KLAUDIA, HORVÁTH ZITA, FUCSKU
 ANDREA (angyalok kara).

Díszlet: SZLÁVIK ISTVÁN m.v. Jelmez: BOZÓKY
 MARA Dramaturg: SZEKÉR ANDRÁS m.v.
 Koreográfus: MAJOROS ISTVÁN Bábtervező:
 KOÓS IVÁN Világítástervező: KRAMCSÁK JÁNOS
 Zeneszerző: TÓTH PÉTER m.v. Zenei vezető:
 REGŐS ZSOLT Asszisztens: PÖLTZ JÚLIA Sógó:
 PAPP ÉVA Ügyelő: RACK ZSUZSA Színpadmester:
 HAZSEGA MIKLÓS

Rendező: SCHLANGER ANDRÁS m.v.

Schlanger András rendező, Major Melinda és Kuna
 Károly Az ember tragédiája olvasópróbáján

Csajkovszkij:
DIÓTÖRŐ

(Karácsonyi mesebalett két részben)

Ifj. A. Dumas librettóját E. T. A. Hoffman meséje
alapján átdolgozta: MAJOROS ISTVÁN

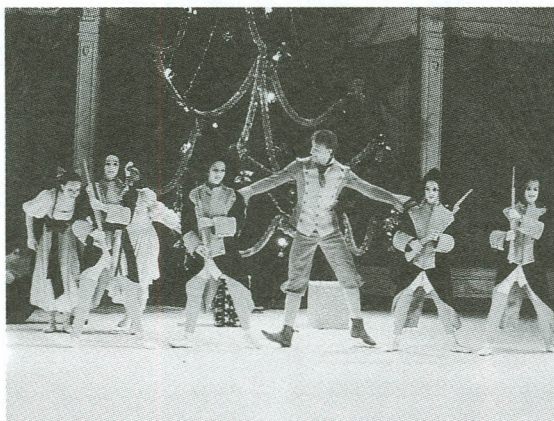
Szereplők:

KAKUK FERENC (Stahlbaum főtanácsos), FARKAS SZILVIA (Stahlbaumné), NAGY GABRIELLA m.v. (Marika), GUZI EMESE (Lujzi), HOMONAI ISTVÁN (Frici), MAJOROS ISTVÁN (Drosselmeyer keresztapa), KOZMA ATTILA (Diótörő), TÓTH ESZTER, ÖRDÖGH ANNAMÁRIA (Klárkák), BÓKA BEÁTA (Pirlipát hercegnő), BALI BARBARA (Egérkirálynő), HOMMONNAI ISTVÁN (Egérkirályfi, TÓTH ESZTER, ÖRDÖGH ANNAMÁRIA (Hópelyhek), FARKAS SZILVIA, KAKUK FERENC, MAJOROS ISTVÁN (Spanyol), TÓTH ESZTER, HOMONAI ISTVÁN, LUKÁCS GÁBOR, VARGA PÉTER, GÖMÖRI KRISZTIÁN (Arab), BALI BARBARA (Kínai), HOMONAI ISTVÁN, BALOGH CECILIA, RAMOCSA EMESE, SZITÁS BARBARA (Orosz), BÓKA BEÁTA, ÖRDÖGH ANNAMÁRIA, SZABÓ ZSÓFIA (Fuvolák), HOMONAI ISTVÁN, FARKAS SZILVIA, GUZI EMESE, KAKUK FERENC, MAJOROS ISTVÁN (Bohócok), BÓKA BEÁTA, BALI BARBARA, TÓTH ESZTER, ÖRDÖGH ANNAMÁRIA, SZABÓ ZSÓFIA, MAJOROS ISTVÁN, HOMONAI ISTVÁN (rózsakeringő).

Közreműködnek a Szemere Bertalan Gimnázium és Szakközépiskola tánctagozatos növendékei.

Díszlet-jelmez: ZEKE EDIT Világítástervező: GIBÁRTI TIBOR Balettmester: VALENTYINA NAVAJEVA Ügyelő: KRIVJÁNSZKY ISTVÁN

A koreográfiát tervezte és rendezte:
MAJOROS ISTVÁN

Jelenetkép

Horváth - Selmeczi - Béres:
ŠVEJK VAGYOK

musical 3 felvonásban

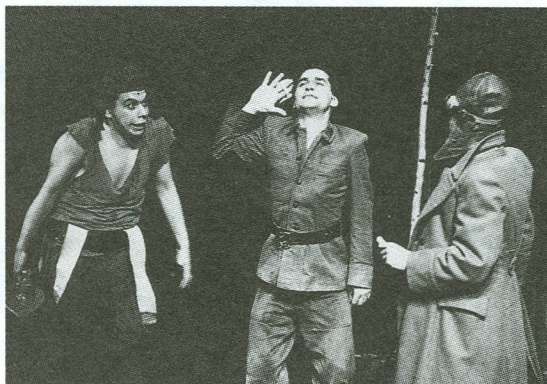
Jaroslav Hašek élete és művei nyomán

Szereplők:

KUNA KÁROLY (Jozef Švejk alias Miroslav Hajek), ÁBRAHÁM ISTVÁN (Otto Katz tábori lelkész alias Miroslav Ruzicka) PUSKÁS TIVADAR m.v. (Lukaš főhadnagy alias Smrcek százados), BENEDEK GYULA (Dub hadnagy, civilben Csász. Kir. Főgimn. magántanár), SZEGEDI DEZSŐ (Palivec, egyébként is csapos), SOMLÓ ISTVÁN (Bretschneider alias Dixi felügyelő), PÁSZTOR EDINA (Jármila Meyerova, Hajek első felesége), SERES ILDIKÓ (Alexandra Gavrilovna Lvova, Hajek második asszonya), HORVÁTH ZSUZSA (Kathy Wendler úrhölgy majd kéjhölgy), MÁTHÉ ÉVA (Müllerné, később Madame), VARGA GYULA (Vodicska, öreg árkász), FÖLDI LÁSZLÓ (Tuhacsevszkij, másutt ezredes, aztán von Swartzenburg végül Oberszt), MOLNÁR SÁNDOR TAMÁS (Marek önkéntes, civilben könyvkiadó), MASA ATTILA (Baloun, majd pszichiáter, később csendőr), VIDA PÉTER (Chodounský, majd pszichiáter, később csendőr), NAGY IVÁN (Vanek, majd pszichiáter, később csendőr), SALLÓS GÁBOR Papírkereskedő, másutt kalauz, később Kákonny), PÉCSKAY TIBOR (Kirgiz, másutt rikkancs végül fogorvos), KEMÉNY VIKTOR (Richárd, Hajek fia), TÁNC- ÉS ÉNEKKAR (kutya, kurvák, katonák és egyéb szükségesek). Közreműködik a színház zenekara.

Vezényel REGŐS ZSOLT Díszlet-jelmez: ZEKE EDIT Koreográfus: MAJOROS ISTVÁN Zenei vezető: REGŐS ZSOLT Világítás: NAGY LÁSZLÓ m.v. Korrepetitor: RÁCZ MÁRTON Mozgás: PINTÉR TAMÁS m.v. Ügyelő: FÜSTI MOLNÁR ÁGOTA Súly: KECSKÉS MIHÁLY Asszisztens: GÓCZÁN JUDIT

Rendező: HORVÁTH PÉTER m.v.

Vida Péter, Kuna Károly, Benedek Gyula

Friedrich von Schiller:

ÁRMÁNY ÉS SZERELEM

tragédia két részben

Fordította: VAS ISTVÁN.
Mai színpadra alkalmazta KÁIN PÉTER
és HEGYI ÁRPÁD JUTOCSA

Szereplők:

KUNA KÁROLY (Ferdinánd, ifjú nemes),
KOVÁCS VANDA (Lujza, polgárlány), MA-
TUS GYÖRGY (Kancellár), MARGITAI ÁGI
(Lady Milford), HEVÉR GÁBOR (Wurm),
ÁBRAHÁM ISTVÁN (von Kalb, udvarmester),
SZEDEDI DEZSŐ (Miller), PÉVA IBOLYA
(Millerné). Díszlettervező: DÁVID ATTILA
Jelmeztervező: ZEKE EDIT Dramaturg: UN-
GÁR JÚLIA Világítástervező: BÁNYAI TA-
MÁS m. v. Zenei munkatárs: BANKÓ ÉVA m.
v. Sógó: ZOMBOR ERZSÉBET Ügyelő: FÜSTI
MOLNÁR ÁGOTA Asszisztens: GÓCZÁN
JUDIT

Rendező: HEGYI ÁRPÁD JUTOCSA

Lázár Ervin:

A HÉTFEJŰ TÜNDÉR

zenés mesejáték két részben

Szereplők:

KOLTAI JUDIT m.v. (Mikkamakka), SZITÁS
BARBARA (Vacskamati), KARDOS RÓBERT
(Bruckner Siegfried), LÁNG ZSUZSA (Ló
Szeráfin), VIDA PÉTER (Aromo), LUKÁCS

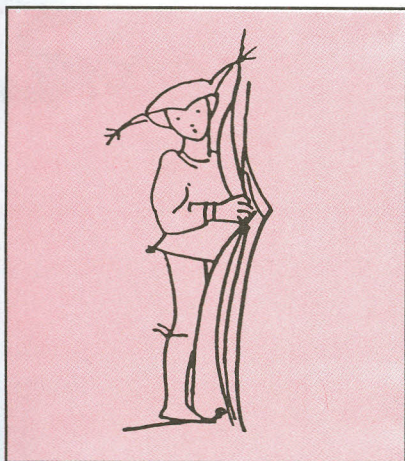
Kovács Vanda és Kuna Károly

GÁBOR (Szörnyeteg Lajos), VARGA PÉTER
(Dömdödöm), GÖMÖRI KRISZTIÁN (Gepárd
Géza), BALOGH CECÍLIA (dr. Zirr-Zurr),
RAMOCSA EMESE (Sziréna-Szeréna) Díszlet-
jelmez: JUHÁSZ KATALIN m.v. Dramaturg:
UNGÁR JÚLIA Világítástervező: KRAMCSÁK
JÁNOS Zenei munkatárs: KOVÁTS ANDREA
Ügyelő: RACK ZSUZSA Sógó: PAPP ÉVA
Asszisztens: PÖLTZ JÚLIA.

Rendező: MAJOROS ISTVÁN

Vida Péter, Láng Zsuzsa,
Koltai Judit m.v., Kardos Róbert,
Varga Péter, Ramocsa Emese,
Szitás Barbara, Lukács Gábor

Tisztelt Közönség, Hölgyeim és Uraim!

Mikor e sorokat írom, advent harmadik hetében járunk. A várakozás időszakában mindenki készülődik az ünnepre, karácsonyra, szilveszterre, Örömmel és szorongással. Örömmel, mert ünnepelni jó, szereteteinket megajándékozni jó. És szorongással, mert ki tudja, mit hoz az új esztendő.

A színház is ünnepre készül, mert a színházban minden bemutató ünnep. Ünnep, amelyet nagyon sok munka előz meg. Ünnep, amely valamennyi színházi dolgozó mindennapos erőfeszítésének eredménye, beteljesülése. Ahhoz, hogy Önök örülhessenek, jól érezzék magukat, nagyon sok ember pontos, összehangolt munkája szükséges. De ez a nagyon sok munka, a színházi produkció csak Önökkel együtt lesz bemutató, csak az Önök jelenléte avatja ünneppé.

Karácsony előtt két bemutatóval szeretnénk megajándékozni, megörvendeztetni Önöket.

December 20-án ifj. Johann Strauss nagyoperettje, **A denevér** kerül színre. Klasszikusan híres melódiák, szívfájdítóan édes, lírai dallamok, tüzes polka, magyar

csárdás, bécsi keringő, régről ismert kedvencek és fiatal tehetségek, csillogó mesevilág, kis fanyar utóízzel, mint egy pohár pezsgő. Melegít és megmámorosít.

Igazi ünnepi ajándék. Örüljenek neki! Mulassanak jól!

Az ember tragédiája december 21-i bemutatója a Kamaraszínházban kettős ünnep. Madáchot játszani mindig ünnep lesz magyar színpadon. És mi lehetne méltóbb egy új színház – hiszen a felnőtt közönség számára a Kamaraszínház most nyitja meg kapuit – ünnepélyes felavatására, mint **Az ember tragédiája** bemutatása.

Az ember tragédiája több, mint irodalmi alkotás, színdarab vagy előadás. Rokonunk, barátunk, szerelmünk, lelkünkbeli lelkedezett gyönyörű gyermekünk. Aki még nem ismeri, meg kell ismernie, aki ismeri, mindig felfedez valami újat e remekmű végtelen gazdagságából.

Jöjjenek és fedezzék fel újra és újra; mutassák meg gyermekeiknek, ismertessék meg őket mindannyiunk közös kincsével!

Hölgyeim és Uraim! Tisztelt Közönség!

Tudom, hogy mire Önök közül sokan e sorokat olvasni fogják, már 1997-et írunk, januárt, sőt februárt. A jókívánság azonban sosem jöhet későn.

Kívánok Önöknek szeretetben megünnepeelt karácsonyt, boldog, békés új esztendőt, hogy dolgozhassunk, és mindannyian tehessük a dolgunkat, pontosan és szépen, ahogy a csillag megy az égen.

Hegyi Árpád Jutocsa
igazgató-főrendező

Minden nap Karácsony!

A karácsony nekem, nekünk a békesség, a túlárado szeretet. Havak szárnyán alászálló, megrendítő, mindent elsöprő tisztelet.

Betlehem, s a három királyok. Jézuska a jászolban, mint kisdéd. Nem kétséges a 20. század végén: minden nap legyen nekünk karácsony gyönyörű ünnepe.

Kérjük, legyen ünnep mindennap! Háború és öldöklés nélkül. Ne csak ilyenkor ölelgessük egymást, ne csak december 24-e varázsára tegyük le a fegyvert. Ne!!!

Kéz a kézben hirdessük 365 nap!

Emberek vagyunk! Könyörgők! Ne szégyenítsük meg az embert, magunkat!

Gáspár Józsefné
(Saci - öltöztető)

A Mária Evangéliuma minden idők egyik legsikeresebb magyar zenés színházi produkciója. Siker a Madách Színházban, a Szegedi Szabadtéri Játékokon, Pannonhalmán, a Budai Parkszínpadon, a Bakáts téri Szabadtéri Színpadon, a Pozsonyi Új Színházban – ahol öt éve folyamatosan játsszák telt házak előtt –, és siker számos amatőr- és iskolai előadásban is.

A Pozsonyi előadás Európa legjelentősebb zenei színházi ügynökségének, a német Landgrafnak szervezésében 1997-ben húsz német, osztrák, svájci, és észak-európai színházban kerül színre, mely színházak közül többen mutatnak szándékot önálló bemutató megtartására is.

A látványos, ugyanakkor valódi drámát hordozó rockopera sokrétű és hatásos zenéjét Tolcsvay László szerezte. Az író Müller Péter, akit drámaírn és regényeinek kívül az ezotéria tárgykörében megjelent sikerkönyvei

tettek ismertté. A dalszövegeket fia, Müller Péter Sziámi – a színház Csarnokában nemrég szerzői estjével is bemutatkozott – költő, filmrendező írta. Ő a rendezője a most Miskolcon színre kerülő produkciónak:

„az Evangéliumokban alig szerepel Mária – egyáltalán: a nők alig szerepelnek bennük. Amikor írtuk és amikor színre viszem a darabot, elsősorban nem a szeplőtlen fogantatás misztériuma foglalkoztatott, hanem az **anyaságé**. Ez a darab talán azért érdekel ennyi embert, mert Mária alakján keresztül mindannyiunkat mélyen érintő problematikát vesz célba: azt, hogy hogyan lehetséges egy szülőnek útjára bocsátani, az élet veszélyei közé engedni a gyermekét. „Bárányt szültem farkasok közé!” – éneklő Mária, de közben tudja, hogy nem védheti meg a fiút. Ez minden szülő örökös dilemmája. Ez a féltő szeretet húzódik korunk egyik legnagyobb problémacsoportja mögött,

Függöny FEL!

amit általában „generációs probléma”-ként emlegetnek.

Oly korban élünk e földön, mikor az ember annyira lealjasult, hogy folyamatosan megfélemezik élethivatásáról, legbensőbb értékeiről, amikor politikai becsvágyból, félelemből, vagyonért, vagy akár egy falat kenyérért képes ölni. Amikor minden közösség megszűnni látszik az önzés oltárán.

Ez az előadás önfeledt közönséget akar teremteni. Közönséget a játsszók közt és közösséget a közönséggel – Önökkel.”

Müller Péter Sziámi

A Csarnok első bemutatóját Kamondi Zoltán rendezte. A Médeia-ügy bemutatója 1997. február 28.

„Médeia a nem görög szerzők számára – még a római Senecának is – intellektuális feladványt jelentett. Azok a szerzők, akik a témának nem

tudtak ellenállni, tragédiák egész sorában tesznek kísérletet egy rejtély feloldására, ha kimondatlanul is, de kivétel nélkül olyan kérdésfelvetés alapján, amely a görög tragédiához kapcsolódik. A mi számunkra magától értetődő, hogy a fejlődésre kérdezzünk rá. És épp ez

Kovács Andrea, Hegyi Árpád Jutocsa és Müller Péter Sziámi a meghallgatáson

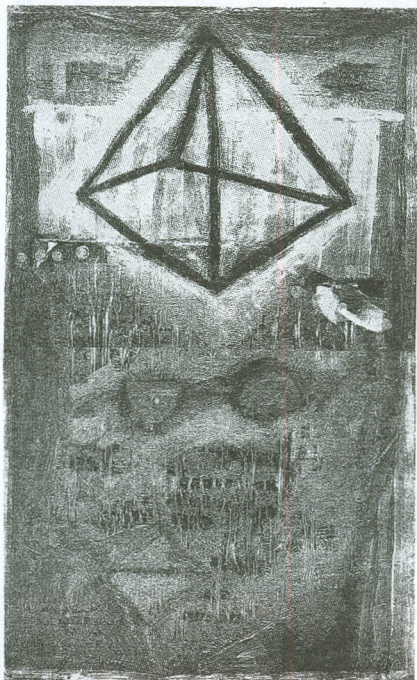
Kamondi Zoltán tájékoztatja a sajtót

az, ami fölösleges. A kérdés itt úgy hangzik: Ki az, akit megjelenítünk?, avagy ki az, akit Médeia megjelenít? A drámai mű megszokott színházi gyakorlatunktól eltérően, idegenszerűen a létezésre kérdez rá, nem pedig a fejlődésre, nem arra, ami egész világfelfogásunkból következne.

Kerényi Károly

SÜGÖLYŰK

Kiállítás Az ember tragédiája című bemutatónk alkalmából

Bevezetetlenül - 4. szín, Egyiptom

URBÁN TIBOR képzőművész munkáiból nyílik kiállítás 1996. december 21-én Az ember tragédiája című bemutatónk előtt a Kamaraszínházunkban kialakított KAMARA – GALÉRIÁBAN.

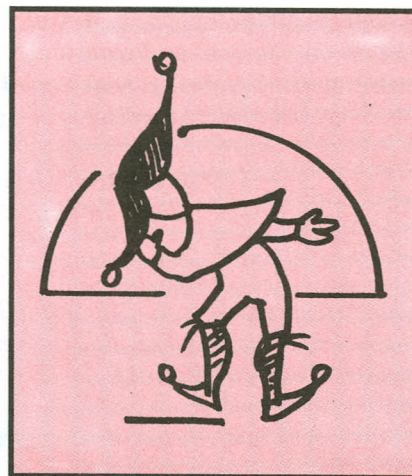
A kiállítás alkotásait Schlanger András, az előadás rendezője ajánlja a közönség figyelmébe.

„A Miskolci Nemzeti Színház munkatársai és a magam részéről megfogalmazódott egy „közös” munka lehetősége, hogy nemzeti irodalmunk legnagyobb drámai alkotását, Madách Imre Az ember tragédiája című drámai költeményét képzőművészeti tárlaton is bemutassuk.

A kiállításon bemutandó munkáimban a kitartó cselekvés erkölcsi igazságát próbáltam „megvizsgálni” a jelen tükrében, és képzőművészeti látásmódomon keresztül. (Igyekeztem szerint az egyetemes fejlődés próbatételeként is.)

„Újragondolva” Az ember tragédiáját, üdvözölhetem a képi és irodalmi megfogalmazás egymásra utaltságát: a jövőbe vetett hit visszaszerzéséért.”

Urbán Tibor

1996 júliusának végén Hegyi Árpád Jutocsa igazgató-főrendező Molnár László zeneigazgató és Majoros István koreográfus-rendező Traviata énekverseny zsűrijének munkájában vettek részt Olaszországban, egy Milánó közelében lévő kisvárosban, Monbercelliben. A verseny fővédnöke Giuletta Simionato, a hatvanas évek altvilágsztárja volt. A győztes, a kiváló kínai szoprán énekesnő Sun Xiu Wei meghívást kapott Miskolcra. Január végén 2 alkalommal énekl nálunk olasz nyelven a Traviata címszerepét.

A Színháztörténeti és Színészmúzeum keddtől vasárnapig 11 órától este 7 óráig tart nyitva. Az aznapra váltott színházzegglyel a kiállítás ingyen látogatható. Csoportos látogatást kérlek előre jelezni a 327-900-as telefonszámon.

□ Az immáron tíz éve Miskolcon is működő Lions Klub december 2-án tartotta meg idei jótékonyági estjét. A hagyományokhoz híven a bevétel nem pénz formájában, hanem ebben az évben orvosi eszközök, műszerek átadásával segíti a Semmelweis Kórház gyermek fertőző osztályának gyógyító munkáját. A gálaest helyszíne új Kamaraszínházunk volt, a műsort a Nemzeti Színház művészei, valamint tánc-, ének- és zenekara adták. Méltán arattak sikert a december 20-án bemutatásra kerülő Denevérből felcsendülő Strauss-dallamok, a Cigánybáró ismerős melódiái, a Habanera.

Leczó András a jótékonyági gálaestjén

□ November 27-én illusztris vendéget köszönthettünk színházunkban. Magyar Bálint művelődési miniszter látogatott el hozzánk. Megtekintette a színház új épületkomplexumát, és sűrű napi programja végén még arra is futotta energiájából, hogy a Švejk vagyok együttesének tapsoljon.

□ Dézsy Szabó Gábor hivatalosan ugyan nem színházunk tagja, de mégiscsak a miénk. Örömmel számolhatunk be arról, hogy keresztül-kasul járja az országot. Tatabányán a Montmartre-i ibolya, a Ruttkai Éva Színházban pedig A kaktusz virága című produkcióban játszik. Nem utolsó sorban pedig nálunk lép majd színpadra A denevér, Orlovsky hercegeként.

□ Október 29-én az Elite Magazin, színvonalának megfelelően a Miskolci Nemzeti Színházban rendezte meg azt a divatshow-t, amely hazánk neves tervezőinek segítségével képet adott az aktuális divatról. Az estélyik, öltönyök, kosztümök, bundák, extravagáns

darabok szemet gyönyörködtető élményt nyújtottak.

□ Advent első vasárnapján rendkívüli társulati ülést hívott össze Hegyi Árpád Jutocsa igazgató-főrendező úr. A már-már maratóninak mondható, legalább három perces „beszéd” végeztével színházunk minden dolgozója boldogan mondhatott magának egy-egy borítékot! Természetesen nem üresen! Az adventi ajándékkal könnyebb szívvel várjuk az ünnepet. Szép nap volt!

Adventi társulati ülés

A negyedik évébe lépett Miskolci Páholy első előadására november 30-án került sor. A páholy-tagok Horváth-Selmeczy-Béres: Švejk vagyok című musicaljét tekintették meg, majd kezdetét vette az évad első Páholy-partyja.

Az est fő támogatója a Tiszai Vegyi Kombinát Rt. volt, mint ahogy az egész évadban kizárólagos támogatója a színháznak.

A cseh ételeket (knédli, káposzta, sztrapacska) felvullató fenséges vacsoráról a Juno Trade Tapolca Kft. gondoskodott. Az estéhez illően rengeteg sör fogyott, a Borsodi Sörkereskedelmi Kft. jóvoltából.

Hegyi Árpád Jutocsa igazgató-főrendező és Várhegyi Miklós a TVK Rt. vezérigazgatója köszöntötte a vendégeket.

PÁHOLY-PARTY

Körtvélyesi Erzsébet, a Színház Páholyok Társaságának igazgatója a Miskolci Városi Televíziónak nyilatkozik

Sinkovits Ede kiállítását Veres Károly, a Képzőművészeti Főiskola tanszékvezetője nyitotta meg

Švejk és Lukaš főhadnagy civilben: Kuna Károly és Puskás Tivadar. Vajon mit (vagy kit) néznek?

Kőfalvy Zsolt, a SZINVA NET Kft. ügyvezetője különdíjat nyert a söröskorsó-szépségversenyen. A szép alkotást Albert Györgyi, az est háziasszonya csodálja. Mellettük áll Komjáti Miklós, a CSER Kft. ügyvezetője és Szegedi Dezső színművész

A látszat csal. Ők itt a képen komoly (?) felnőtt emberek. Vekerle Andrea az énekkarból, Góczán Judit rendezőasszisztens, Kováts Andrea énekkari tag, Pásztor Edina színművész, Bakos Katalin énekkari tag, Horváth Zsuzsa színművész, Vida Péter színművész, Molnár Erik énekkari tag, Regős Zsolt zenei vezető

A parti résztvevői nagy éjszakai túrán vehettek részt, a színpadon át az új Kamaraszínházba vezetett az útjuk, megismerve a színház legújabb részeit.

**Vendégművészeink
AZ EMBER TRAGÉ-
DIÁJA és A DENE-
VÉR előadásában**

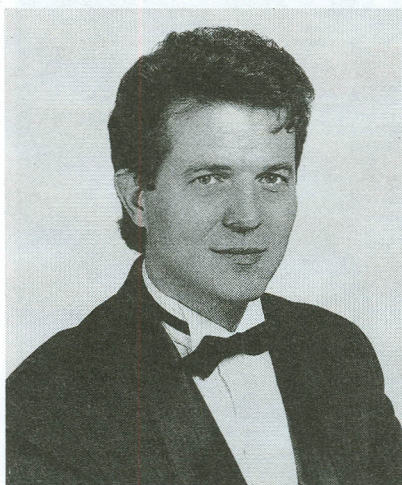
FEJGÉP

Pusztaszeri Kornél

Pusztaszeri Kornél vagyok. 1985-ben végeztem a Színművészeti Főiskolán. Azóta a Madách Színház tagja vagyok. Örömmel fogadtam a miskolci színház hívását *Az ember tragédiájára*.

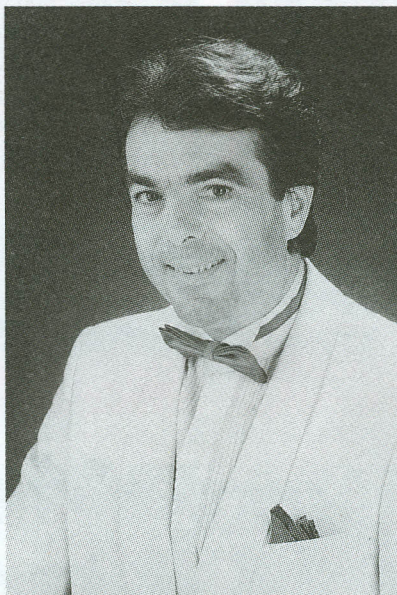
Remélem Önöknek is sikerül örömteli perceket szerezniem.

Vajk György

Tanulmányait a Színház- és Filmművészeti Főiskola operett-

musical tanszakán végezte. Pécs, Szeged, Budapest pályájának főbb állomásai. Énekel itthon és külföldön. Az operairodalom tenor szerepeiben is otthonosan mozog. Az előző évadban már megismerhette a miskolci közönség a *Tosca* Cavaradossijaként.

Leblanc Győző

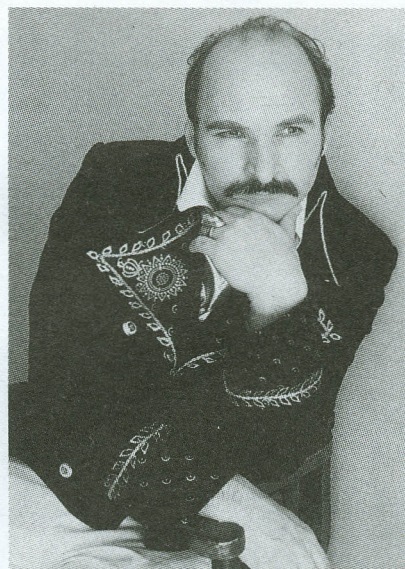
Énektanulmányait a Zeneakadémián végezte. Az Operaház magánénekese. Sokat szerepel külföldön. Operettek bonviván szerepeiben is rendkívül népszerű. A miskolci közönség is kedvencei közt tartja számon. Most ismét városunkban üdvözölhetjük *A Denevér* Eisensteinjeként.

Laczó András

Laczó András is régi kedves ismerőse a miskolciaknak. Simándy József növendéke volt a Zene-

akadémián, ahol 1982-ben fejezte be tanulmányait. 1978 óta az Operaház tagja. Az opera- és operettirodalom számos szép szerepében örveztette meg eddig a zene-szerető közönséget.

Tóth János

Énektanulmányait a Zeneakadémián Keönch Boldizsár és Jevgenyij Nyeszterenko irányítá-

FEJGÉP

sával végezte. 1982 óta az Operaház tagja. 1989-ben Liszt-díjat kapott. Rendez is.

Kiemelkedő alakítást nyújtott Alban Berg *Wozzeck*jének címszerepében. Kifejező énekmodjáról és színészi játékáról tavaly a miskolci közönség is meggyőződhetett ördögi Scarpia-alakításában.

Csonka Zsuzsanna

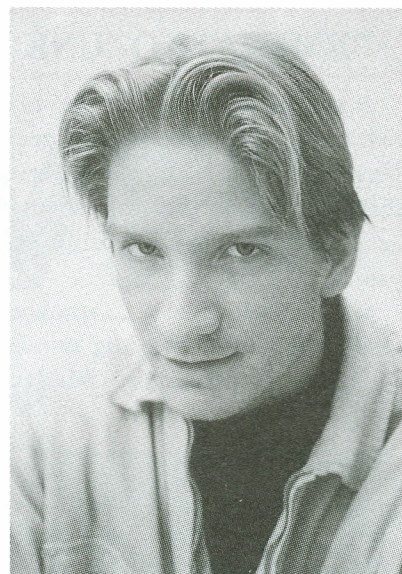
Énektanulmányait itthon és Bécsben végezte. 1984 óta az Operaház tagja. Operettprimadonnaként és szubrettként is népszerű. Törékeny, bájos lénye, csengő szopránja sok szép percet okozott már a miskolciaknak is. Szeretettel köszöntjük ismét színpadunkon.

Fonyó Barbara

Fonyó Barbara vagyok, 24 éves. Amióta az eszemet tudom,

operaénekesnőnek készülök. Az érettségi után egy év „szabadságot” kaptam, hogy ének- és nyelvtanulásnak szentelhessem magam, majd felvettek a Színművészeti Főiskola operett-musical szakára. A második év elején Ungvári Tamás úr ajánlására próbát énekeltem és megkaptam a Nemzeti Színházban a *My Fair Lady* címszerepét. Harmincnégy-szer énekeltem Elisát, amikor partnerem, a nagyszerű tenorista Gulyás Dénes figyelmeztetett, hogy így le kell tennem az opera-éneklésről, mert a „próza kiabálás” árt az énekhangnak. A siker csúcsán, fájó szívvel váltam meg a szereptől és a főiskolától is. Operai igényű szerepben most mutatkozom be a közönségnek. Remélem szeretnek majd...

Pintér Tibor

1974 január 21-én születtem Zircen. Állategészségügyi technikum után vettek fel a Színművészeti Főiskolára. Most negyedéves hallgató vagyok az operett-musical szakon. A *denevér* életem első nagy megpróbáltatása, nehéz feladat, de remélem helyt fogok állni.

Vadász Zsolt

Ifjú tenorista, amit kellő humorral visel.

BEMUTATKOZUNK

A színház három fiatal művésze már nem ismeretlen a közönségnek. Kovács Vandának Lujzaként, Hevér Gábornak Wurmként tapsolhattak az *Ármány és szerelem* felújításában.

Major Melindával a Csarnokban találkozhattak, most pedig minden fiatal színésznő álmára, Madách Évjára készül.

Hevér Gábor

Szegeden születtem 1969-ben. 22 évesen vettem fel a Színművészeti Főiskolára, ahol a színészmesterség mellett belekóstoltam a rendezés tudományába is. Főiskolai rendezgetések után, utolsó évesként a Budapesti Katona József Színház Kamrájában rendeztem egy Witkiewicz darabot, amelyben javarészt az osztálytársaim játszottak, köztük: Kardos Róbert, Kovács Vanda és Major Melinda. Egyébként ebben a színházban voltam gyakorlatos színész is.

Az az álmom, hogy a jövőben komplex színházi emberként tudok dolgozni, ilyen emberekkel, akikkel mindig egymás szemébe merünk nézni, és kreatív, igazi alkotómunkában találunk egymásra. És játszunk, játszunk, játszunk...

Most még reggel van.

FEJGÉP

Kovács Vanda

A legfontosabb, amit elmondhatok magamról, hogy az érettségi után életem legszebb három évét töltöttem Miskolcon, a színháznál.

Ezt elfogultság nélkül merem írni!

Itt ismertem meg a nagy szerelmet, és a színházszerető miskolci közönséget.

Gyermekkoromban Gyulán éltem, ebben a gyönyörű kis üdülővárosban.

A Főiskolán Kerényi Imre osztályába jártam. A négy év gyorsan elrepült, de mély nyomokat hagyott a lelkemben.

A szerződési lehetőségek közül azért is választottam Miskolcot, mert négy olyan osztálytársam is ide jött, akikkel barátság fűz, és akikkel örömmel dolgoznék továbbra is.

Tele vagyok kíváncsisággal, félelemmel az újtól, de energiákkal is, mit remélem kemény munkákban tudok majd felhasználni.

Major Melinda

Nagyon fiatal voltam, amikor felvettek a Színművészeti Főiskolára. Igazán komoly célnak nem is tekintettem a színművészetet, akkor csak izgalmas kalandnak tűnt.

De az a közösség, ahová kerültem, akikkel együtt dolgoztam (Benedek Miklós, Bezerédi Zoltán, Máté Gábor sőt az osztálytársam, Hevér Gábor rendezéseiben is játszottam) olyan csodával ismertetett meg, hogy úgy éreztem: igen, ez lehet az alkotó élet: örömmel játszani!!

Szerencsém volt a főiskola után is, mert a Katona József színházban is jó rendezőkkel (Zsámbéki Gábor, Ascher Tamás) dolgozhattam és a színészekről is (Básti Juli, Törőcsik Mari, Haumann Péter) rengeteg benyomást kaptam arról, mi lehet a színjátszás.

Miskolcon szeretném megkeresni az én utamat a színjátszáshoz.

Ifj. Johann Strauss:

A DENEVÉR

Nagyoperett 3 felvonásban

**Történik Bécsben a múlt század végén
egy hosszúra nyúlt bolondos éjszakán**

A szövegkönyvet Meilhac és Halévy vígjátékából Karl Haffner és Richard Genée írta.
Az előadás szövegkönyvét az eredeti német szöveg, valamint Evva Lajos és Romhányi József
fordításának felhasználásával Ungár Júlia és Hegyi Árpád Jutocsa készítette.
A dalszövegeket Fischer Sándor fordította.

SZEREPOSZTÁS:

Eisenstein, gazdag bécsi úr **LEBLANC GYŐZŐ m.v., VAJK GYÖRGY m.v., PINTÉR TIBOR f.h.**
Rosalinda, a felesége **PIRISI EDIT, SERES ILDIKÓ**
Adél, szobalány **CSONKA ZSUZSA m.v., FONYÓ BARBARA m.v.**
Falke, ügyvéd **ÁBRAHÁM ISTVÁN, VÁGHELYI GÁBOR m.v.**
Alfréd, hőstenor **LACZÓ ANDRÁS m.v., VADÁSZ ZSOLT m.v.**
Frank, fogházigazgató **TÓTH JÁNOS m.v., MOLNÁR ERIK**
Ida, szubrett **VÁRKONYI SZILVIA, KERESKES VALÉRIA**
Orlovsky, lengyel herceg **DÉZSY SZABÓ GÁBOR m.v., HEVÉR GÁBOR**
Frosch, részeges fegyőr **VIDA PÉTER**
Blind, tökkelütött ügyvéd **VIDA PÉTER**

Közreműködik a Miskolci Nemzeti Színház kiegészített énekkara és tánckara

Szólótáncol: Bali Barbara, Bóka Beáta, Homonai István és Kozma Attila

Díszlet:	KHELL ZSOLT m.v.	Jelmez:	JUHÁSZ KATALIN m.v.
Koreográfus:	MAJOROS ISTVÁN	Dramaturg:	UNGÁR JÚLIA
Világítástervező:	BÁNYAI TAMÁS m.v.	Asszisztens:	GÓCZÁN JUDIT
Korrepetitor:	RÁCZ MÁRTON	Ügyelő:	FÜSTI MOLNÁR ÁGOTA
Súgó:	ZOMBOR ERZSÉBET	Színpadmester:	LICHTENSTEIN PÁL

A Miskolci Nemzeti Színház zenekarát vezényli:

MOLNÁR LÁSZLÓ m.v. — REGÖS ZSOLT

Rendező:

HEGYI ÁRPÁD JUTOCSA

Ifjabb Johann Strauss és a Marseillaise

1848 tavaszán ifjabb Johann Strausst beidéztek a rendőr-főkapitányságra. A rendőrkapitány gondterhesen betűzte az elébe terjesztett iratokat.

– Ön volna hát ifjabb Johann Strauss?

– Én vagyok.

– Az elébem terjesztett jelentés szerint ön 1848. december 14-én a Szent Ulrich kerületben található Zöldkapu-vendéglőben muzsikált. Megfelel ez a valóságnak?

– Meg. Valóban ott muzsikáltam.

– Ön a Rákóczy-indulót és a Marseillaise-t játszotta. Nem is egyszer. Az utóbbit többször megismételte.

Johann tisztán látja a felragyogó képet: hívei veszik körül. Leglelkesebb hallgatói. Taps és muzsika egyetlen harmóniává olvad. Micsoda lelkesedés, feledhetetlen siker; mintha nem is ő vezetné a vonót, hanem valami óriás kéz, ritmusában nemcsak az ő szíve dobbanna, hanem egy egész városé. Lám, a lelkesedők közt ott bujkált a rendőrkém is. Talán ő tapsolt-újrázott a lehangosabban.

– Egyenes, becsületos választ kérek: játszotta a Rákóczy-indulót, és a Marseillaise-t vagy sem?!

– Játszottam, kapitány úr.

– Mondja csak, barátom: elment az esze?! Kisebb dolgokért börtön, esetleg golyó jár! Hát ha valaki a forradalom kellős közepén ilyen örülségre vetemedik, még hagyján: felhozhatja védekezésül – a nagy felfordulás elvette az eszét. De 1948 decemberében...? Mikor már a tűzvész utolsó fészkeit is eltiportuk...?! Mit csináljak én magával? Hogy mentsem meg magát, szerencsétlen flótás?!...Tele volt a Zöldkapu?

– Zsúfolva volt, kapitány úr.

– Csupa italos, hangoskodó, erőszakos népség, mi...?!

– Nem mondhatnám, kapitány úr, a Zöldkapuban legkedvesebb és leghűségesebb híveim gyűlnek össze.

– Ne feleseljen velem! Azt mondtam: erőszakos, garázda népség gyűlt össze, akik fenyegetéssel vették rá, hogy ezeket a rebellis nótákat játssza!

Érti?

– Értem, kapitány úr.

– Holnap bejön újra. Addig megfogalmazom a jelentést és a jegyzőkönyvet. Déli tizenkettőkor várom!

– Itt leszek, kapitány úr.

– Aztán nem kérdezősködik sokat, nem okoskodik, hanem fogja a tollat és aláírja az aktát. Megértettük egymást?!

– Meg, kapitány úr.

A FŐKAPITÁNYSÁG JELENTÉSE

1848. december 14-i dátummal a St. Ulrich kerületben található Zöldkapuhoz címzett vendéglő szalonjában lezajlott zenei Soirée lefolyásáról, mely alkalommal ifj. Johann Strauss a publikum sürgetésére kétszer megismételte

JOHANN STRAUSS VALLOMÁSA

Jegyzőkönyv, felvétel 1849. február 17-én a Főkapitányság magas megbízásából ifj. Johann Strauss zenedirektornak a Józsefvárosban a Zöldkapu vendéglő szalonjában tartott zenei estjével kapcsolatosan.

Miután a kihallgatottat figyelmeztettük a történetek valósághoz hű elmondása fontosságára, a következő vallomást tette:

"Tény, hogy december 14-én a Zöldkapu vendéglőben tartott zenei estélyen a Marseillaise-t játszottam, sőt ezt két alkalommal ismétlem is. Az eset a következőképpen zajlott le:

Magától értetődően nekem teljesen mindegy, hogy milyen darabokat adok elő, mert minden számom benne van a műsorban, a többi csak kitöltő anyagul szolgálhat. Ezenfelül pedig politikai tapintatom azt súgja, hogy ilyen súlyos, mozgalmas időkben, ostromállapot idején, kerüljem azokat a darabokat, amelyek politikailag izgalmat kelthetnek vagy nemzeti szimpátiákat érintenek. Ebből az okból – ha tőlem függ – egyáltalán nem is játszom ilyen darabokat.

Mégis vannak olyan helyiségek, ahol nem lehet kitérni a kívánságok elől – mert ha a közönség kívánságát nem elégítjük ki, botrányt provokálunk, amely esetleg még rossz-

a Marseillaise-t. Az aktához csatoltuk az említett zenedirektor vallomását.

„A jelentés szerint Strauss zenedirektor csak az összegyűlt vendégek heves követelésére játszotta a Marseillaise-t, mert attól tartott, hogy ha megtagadja a közönség kívánságát, még nagyobb botrányt tör ki.

Az említett zenedirektornak, akinek lojalitását és rendszeretét a Főkapitányság szavatolja, szigorúan megtiltjuk, hogy forradalmi darabokat játsszon és a St. Ulrich kerületi kapitányságot megbízzuk a Zöldkapu vendéglő ellenőrzésével.

Bécs, 1849. február hava
Olvashatatlan aláírás

szabb, kellemetlenebb, mintha néha, kényszerűségből enged az ember a publikum óhajának.

Így történt ez december 14-én a Zöldkapu vendéglő estélyén. A publikum egy része először a Das deutsche Vaterlandot követelte. Hogy ez elől kitérjek, a néphimnuszot játszottam és a nyugalom helyreállt.

Később a Marseillaise-t kívánták, azt ismételtelen visszautasítottam. Miután azonban egyre inkább szorongattak, s másrészt a kínos feltűnést kerülni akartam, engedtem, és ismétlem is. Erősen megtapsoltak, de egyesek püsszegték.

A Fuchsliedet nem kérték, és azt nem is játszottuk.

Én a jövőben tartózkodni fogok hasonló darabok játszásától, kérem azonban, ha ezt a tilalmat meg akarják tartani, hogy a zenedirektorokat az inzultusoktól és botrányoktól őrség védje meg, mert a publikum gyakran vegyes összetétele miatt, nem elég az, ha mi megtagadjuk ennek vagy annak a darabnak a játszását.

Fenti vallomásom megfelel a valóságnak.

ifj. Johann Strauss"

Az irat hitelül:

(Olvashatatlan aláírás)

Alfréd Schreiber mint Frosch, és C. A. Friese mint Frank A denevér ősbemutatóján

–Kinek kell most keringő, bohóság, operett-mámor? Hiszen egy egész ország ment tönkre, s annyi az öngyilkosság, hogy az újságoknak megtiltották már a közlést.

Steiner, a Theater an der Wien direktora nem tágitott:

– Egy új Strauss-operett segítene most is.

Johann nyújtotta tenyerét:

– Ide a librettót, aztán beszélgethetünk a muzsikáról.

Steiner szemérmesen a farzsebéhez nyúlt, s onnan olyan gyengédséggel vont elő egy kis füzetet, mintha egy eleddig ismeretlen Shakespeare-kéziratot rejtene a kék papírfedél.

– Hagyja itt, Steiner - mondotta Johann - , majd az éjszaka folyamán elolvasom.

Steiner a fejét rázta:

– Addig nem várok. Most, azonnal felolvasom. A címe: Fledermaus... Denevér... Játsszódik ma, tegnap, holnap, Bécsben vagy Párizsban, Londonban vagy Berlinben - ahogy tetszik és ahogy a zeneszerző, az igazgató vagy a rendező kívánja.

A történet sokat köszönhetett ugyan a felolvasónak, de Johann azonnal észrevette, hogy itt nemcsak Steiner direktor remekel, hanem azok a toldozó-foldozó librettó-szerkesztők is, akik - ha munkajelképet választanak - inkább az ollót, mintsem a tollat tennék szimbólumukká. Három színpad és három fejtetőre állított

A DENEVÉR SZÜLETÉSE

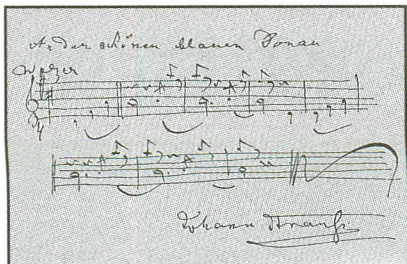
bolond szituáció, ami már eleve nevetésorkánt biztosít. Az első: a tilosban járó udvarló és a kikapós menyecske légyottja. Még csak nem is valami találkahelyen - hanem őnagysága tulajdon otthonában. Aztán jönnek a fogdmegek, akik férj-uramat akarják bekísérni néhány napi áristomra. Mi mást tehet a lovagias udvarló: vállalja a férj szerepét, vállalja az áristomot. A második szituáció azonban nem csak jobb, de muzikálisabb is: bál Orlovsky hercegnél. Ez az egyetlen szó: *bál*, a zene zsilipjét nyitotta meg Johann fantáziájában. Míg Steiner olvasott, felvonultatva az álarcos vendégeket, bemutatva a báltermet, melyben férj, szerető, feleség, sőt a börtönigazgató és még a menyecske szobalánya is találkozót ad, míg pörgött-forgott a karneváli történet, Strauss már hallotta az áradó keringőt, a pattogó ideges,

elektromos szikrákat eregető táncmuzsikát. A harmadik színpad: a börtön. De miféle börtön ez? Karikatúra. Részeg foglár és katzenjammeres fogházigazgató... Börtön, mely kicsit szeparéhoz, kicsit szanatóriumi különszobához hasonlít. Mámorosan dülöngélnék itt az emberek, mint a karneválon, s a harsány nevetés után - mint pohár alján a seprő - valami fanyar utóíz marad csupán: ne firtasd a mások apró-cseprő botlásait, mert te sem vagy különb... Kis, gyarló emberkéek vagyunk. A legbölcsebb, ha szép okosan szemet hunyunk, így talán szemet hunynak mások is a mi turpisságaink felett.

Strauss felesége felháborítónak találta a történetet. Meg is mondta: morál nélkül való, obszcén, mint valami feltúrt ágy, amely a párnák horpadásán, a lepedő gyűrődésén

Ifj. Hohann Strauss és első felesége, Jetty; a fénykép 1867-ben készült

Kottarészlet

még ott viseli a szemérmetlen szerkezés minden nyomát.

A baráti kör sem nagyon lelkesedik. A megbeszélések, helyesebben fogalmazva a lebeszélések során pörére vetköztetik s leleplezik a szerencsétlen Fledermaust olyan buzgósággal, mintha egy kissé kalandos múltú szépasszony viselt dolgait kutatná. A történetet először egy Benedix nevű firkász fogalmazta meg, anélkül, hogy a német színházi körök különösen felfigyeltek volna rá. Nem így a franciák. Meilhac és Halévy, a világsikerű írópáros percek alatt átgyúrta, s a maga képére hasonlította a nehézkesen bukdácsoló német történetet. Benedix úr vinkójából - csípős francia pezsgő lett. Hát ezt látta meg Steiner direktor úr egy párizsi kiruccanása során. A direktor úr megmutatta a színházi törzskarnak, de mindenki visszahőkölt a párizsi erkölcselenségtől. Nem - mondta a karmester -, ez olyan ordináré, hogy ehhez még közzenét sem vagyok hajlandó írni. - Nem - mondotta a primadonna -, elég rossz hírem van így is, ha ezt a szerepet eljátszom, mindenki azonosít a csélcsep Rosalindával. - Nem! - mondta a főpénztáros - ez csak újabb ráfizetés! Így került az akkorra már ronggyá olvasott könyvecske Jauner direktorhoz, a Carl-Theater vezetőjéhez. Ő is egyetlen szóval felelt: - Nem!

A könyvecskén már nem volt fedél, a lapok sarka merő szárfül, s ha az 1870-es években valaki foglalkozott volna daktíloszkópiával, akkor összegyűjthette volna a füzet lapjain Bécs színházi világának valamennyi ujjlenyomatát. A Denevér mint valami nyugtalan bolygó, végigkószálta Bécs színházi firmamentumát, aztán rongyosan és elhasználtan visszake-

rült Steiner úrhoz. A direktor utolsó kísérletként Lévynek is elküldte a darabot. A zeneműkiadó, akit nemcsak üzleti, de baráti szálak is fűztek Strauss-hoz, jó tanáccsal szolgált: - Ez drámának híg, vígjátéknak lapos, de librettónak - méghozzá egy Strauss-operett librettójának - kitűnő!

Strauss egy megszállott buzgóságával dolgozott, s alig múlt néhány hét, már előbukkantak a finom portrék - talán első ízben Johann Strauss operettszerzői pályafutása során - a finoman megmunkált zenei arcképek, amelyekhez a librettisták édeskeveset adtak. Annál többet a zeneszerző. Alfréd arcú - C-dúr és hat nyolcad; semmi probléma, lélek mélyén rejtőző titok: ez csak egy hang, ércesen szárnyaló tenor... Nem férfi, nem szerelmes, nem is hős, még a szó szerény operettértelmezésében sem: csak tenorista. Majd megjelenik a színen a túlfűtött Eisenstein. A szenvedély, a sűrűbben keringő vér a hanglétra magasabb fokára állítja: D-dúr és idegesen rebbező polkaritmus.

A kottavonalak sűrű börtönrácsa mögött felködlik Blind doktor ábrázata. A bamba ügyvéd, akinek elméje oly céltalanul jár, mint az imamalom, amit egy elhülyült tibeti láma perget. Ilyen céltalan kereplőként jár Blind doktor szája is: "projectieren, consulieren, referieren, kontrollieren, condemnieren, exequieren..." A partitúra kis képzeletbeli színpadán felragyog a koloratúra ékszereivel feldíszített szobalány s a csókéhes Rosalinda is. Azután megjelenik méltóságteljesen és titokzatosan Orlovsky herceg.

Egy beszélgetés

- Úgy élek itt, mint egy karthauzi kolostorban. Elvágva a világtól. Ne keresse már magát, meséljen, mi újság?!

- Becsukták a világkiállítást. Ideje lejárt. De becsukták volna amúgy is, mert a kiállító cégek java része csödbe ment. Most aztán a bódék egy része elhagyottan áll, mert még az sincs, aki a lebontás költségeit fedezze. Hát csak áznak a talmi

paloták, papírosból összeeszkábált alhambrák, bersokadt tetejű csarnokok, zuhog rájuk az őszi eső. A szél meg nyitja-csukja a kapukat, melyekre nemrég még pazar öltözetű portás vigyázott. Azt mondják: a nép itt is kimegy majd az utcára mint a párizsi kommunárok. Tegnap tömegverekedés volt Hernalsban. Az emberek reggel meg akarták kezdeni a munkát. Zárt kaput és egy nagy táblát találtak: „a munkát bizonytalan időre beszüntetjük”. A nép betörte a kaput, a tisztviselők segítséget kértek, a kihívott rendőrség fegyvert használt.

- Mondja csak, Prokesch, nem lesz ebből botrány...? Én éppen ezekben a viharos időkben sikamlós históriákat komponálok...?

Prokesch eloltja szivarját, aztán fásultan méregeti házigazdáját:

- Botrány? Lehet. Manapság minden lehetséges. Hadd fejezem be az iménti históriát. Mivel több gyár kapuján volt ilyen tábla, hát sok száz ember összeverődött. A jó Isten tudná megmondani, ki adta nekik a tanácsot, felsorakoztak a tőzsde előtt. Aki onnan kijött, üteg nélkül nem szabadult. Megtámadták Rotschildot is. A rendőrség gyengének bizonyult. Katonaságot hívtak segítségül.

Korabeli karikatúra.

Strauss életművével a maga oldalára billenti a mérleg serpenyőjét Offenbach egész életművével szemben

Johann makacsul ragaszkodik az iménti kérdéshez:

– Nem lesz ebből a Denevérből botrány?

Prokesch tagadólág int:

– Nem! Biztos, hogy nem! Mert maga írhat össze akármit: grófokról, hercegekről, királyokról, azért a maga neve hallatára egyik kisember a másik kisemberre kacsint. Na ja, a Strauss... Ez a mi emberünk. Biztosan kacsintanak majd most is: na ja, a mi Straussunk, mégis hoz egy kis vidámságot ebbe a nyomorult életbe.

Bemutató a Theater an der Wienben

Marie Geistinger kijelentette az első taktusok után: Rosalinda szerepe az övé. Ezt a megfellebbezhetetlen kijelentést mindjárt tetézte is: – „Már csak azért is, mert első pillanattól kezdve lelkesedtem a darabért, a könnyű erkölcsű Rosalindáért és nem utolsósorban Strauss mesterért.”

Caroline Hirsch-Charles, akit Adél szerepére jelöltek ki, szerényen és okosan hallgatott. Tudta első pillanattól kezdve, hogy Geistingerrel még nehéz küzdelmei lesznek. Már a próbák alatt megmutatkozott ugyanis a veszedelmes egyensúlyi ingadozás: Adél szubrett-szerepe majdhogynem túlszárnyalta a primadonna szolamát. Caroline hát hallgatott szerényen és okosan. Összehúzta magát, amennyire csak lehetett: szemet ne szúrjon kigyózó, vörösbe játszó hajzata, fiúsan izmos dereka, furcsa, csípős bája.

Eisenstein szerepét a magyar Szikora Jánosnak szánták. Nem véletlenül. A deákferenci Magyarországnak szólt, amely akkor sietett a Habsburg-Monarchia segítségére, amikor úgy látszott, a birodalomnak egyetlen taszítás elegendő, s a góliát összeomlik menthetetlenül.

Telitalálatnak ígérkezett Friese is Frank szerepében. Félig-meddig ő is magyarnak számított.

Frosch, a fogházőr – Schreiber (a két közepes hírű színész maga sem tudta még, hogy ez a két szerep – amit egyébként nem is nagy lelkesedéssel

fogadtak – az utolsó fél évszázad legnagyobb sikerét és a színháztörténet halhatatlanságát hozza meg nekik.

A Denevér 1874 április 5-én került a publikum elé. Több volt mint siker: a szakemberek elámultak kissé. A Keringőkirály, akit oly szívesen veregettek vállon az újabb rangfokozattal: Operettkirály, ezúttal drámai muzsikusként mutatkozott be. A legérzékenyebb fülű bírálók valami olyasmit hallottak ki e tündéri dal-lamok függőnye mögül, amire Johann Strauss talán sohase gondolt, s ha

számon kéri tőle, bizonyára vállrándítással intézi el az egészet.

Valaki azt mondta: a vidáman csapongó ritmusok mögött szomorúság bukkan fel. Melankólia, elvágakozás...

Azt hiszem mértéktelenül túlbecsülnek. Én csak egy egyszerű zenész vagyok. Nem ura, hanem rabja a muzsikának. Amit hallok – és én mindig zenét hallok – leírom tisztességesen.

(Részletek Gál György Sándor-Somogyi Vilmos: *Mesél a bécsi erdő című könyvéből, Zeneműkiadó, 1965.*)

K. k. priv. Theater an der Wien.

Unter der Direction Gröfing & Steiner.

Sonntag den 5. April 1874.

Zum erstenmale:

Die Fledermaus.

Romische Operette in 3 Akten nach Meilhac und Halévy's „Reveillon“, bearbeitet von E. Paffner und Richard Genée. **Musik von Johann Strauss.**

Länge arrangirt von der Balletmeisterin Frau Therese v. Kilian.

Die neuen Decorationen des ersten und zweiten Aktes von Herrn Alfred Moser. — Die neuen Kostüme angefertigt vom Obermoderier Herrn Schulte.

Möbel von Aug. Kischel's Erben (Rudolf Kischel), L. I. Hoflieferant.

Gabriel von Eisenstein, Rentier Rosalinde, seine Frau Franz, Gesangs-Direktor Prinz Orlofski Alfred, sein Gesangslehrer Dr. Falke, Notar Dr. Blind, Advokat Adele, Stubenmädchen Rosalindens Ali-Ben, ein Egypter Ramusin, Gesandtschafts-Attache Murray, Amerikaner Carillon, ein Marquis Lord Middleton Baron Oskar Frosch, Gerichtsdienner Juan, Kammerdiener des Prinzen Ida, Melanie, Felicita, Eidi, Minni, Augusta, Silvia, Sabine, Bertha, Dori, Paula, Erster Zweiter Ein Amtsdienner Herrn und Damen, Masken, Bediente.	Dr. Szla, Marie Geistinger. Dr. Friele. Hrl. Rittinger. Dr. Rüdinger. Hr. Vebrecht. Hr. Rott. Hr. Charles-Fischer a. G. Hr. Romani. Hr. Jäger. Hr. Liebold. Hr. Thalboih. Hr. Hinkl. Hr. Wellin. Hr. Schreiber. Hr. Gärtner. Hrl. Jules. Hrl. Popf. Hrl. Schindler. Hrl. Treuge. Hrl. N. Grünfeld. Hrl. N. Grünfeld. Hrl. Rängler. Hrl. Studel. Hrl. Steinburg. Hrl. Donner. Hr. Romani. Hr. Buchner. Hr. Ralsche. Hr. Schwellat.
--	--

Die Handlung spielt in einem Badeorte, in der Nähe einer großen Stadt.

Vorkommende Tänze:

1. **Spanisch**, ausgeführt von Hrl. Grillisch und 8 Damen vom Ballet.
2. **Schottisch**, Hrl. Gerslbini, Schöner, Bollschad, Meier und Wief.
3. **Russisch**, Hrl. Angelina Bonefi, Hrl. Stubenbohl, Ragelschmidt, Gwetlofsky, Guhr, Schmidt und Grotzell.
4. **Polka**, Hrl. Walter, Hrl. Raab und Anna Thorn.
5. **Ungarisch**, ausgeführt von Hrl. Benda und Herrn Cougat.

Anfang 7 Uhr.

A. L. Hoftheater-Druckerei. (R. N. G. G.)

A DENEVÉR ősbemutatójának színlapja

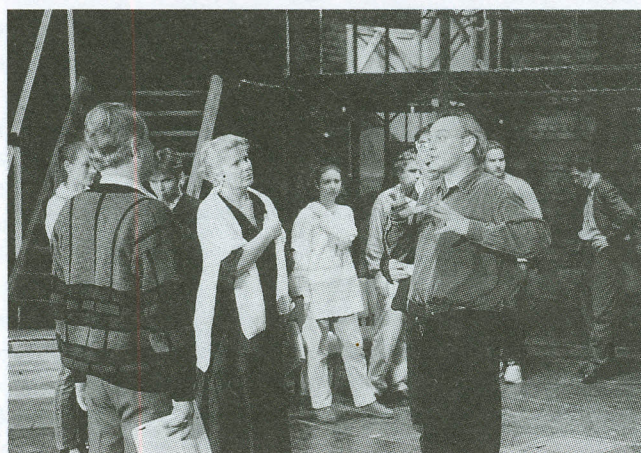
A denevér – képekben

Pirisi Edit, Vida Péter, Leblanc Győző (Próbakép)

Tóth János, Laczó András, Pirisi Edit (Próbakép)

Hegyi Árpád Jutocsa Seres Ildikónak és Ábrahám Istvánnak magyarázza a helyzetet (Próbakép)

Ábrahám István, Leblanc Győző (Próbakép)

Seres Ildikó, Vajk György, Fonyó Barbara (Próbakép)

Radnai Erika, Várkonyi Szilvia, Tóth János, Csonka Zsuzsa, Ábrahám István, Hevér Gábor, Vajk György, Pirisi Edit, Kovács Andrea, Wekerle Andrea, Bakos Katalin (Próbakép)

Madách Imre: AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

drámai költemény
két részben

Ádám	KUNA KÁROLY
Éva	MAJOR MELINDA
Lucifer	FÖLDI LÁSZLÓ
Kocsmáros, Nyegle, Az Úr hangja, Kriszposz, Patriarcha, Rudolf, A Föld Szelleme	KULCSÁR IMRE
Kéjhölgy, Khaisz, Hippiá, Helene, Polgárlány, Anya	MOLNÁR ANNA
A Népből, Udvaronc, Polgár, Sans-culotte, Bábjátékos, Zenész	SOMLÓ ISTVÁN
Koldus, Demagóg, Eretnek, Péter Apostol, Márki, Tanítvány, Koldus, Gyáros, Elítélt	KARDOS RÓBERT
Ádám-Báb, Koldus, Demagóg, Polgár, Barát, Udvaronc, Robespierre, Udvaronc, Gyáros, Katona	PUSZTASZERI KORNÉL m.v.
Égi Kar-Báb, Catullus, Csontváz, Udvaronc, Tiszt, Ékszerárus, Az Ifjú Lovel	MOLNÁR SÁNDOR TAMÁS
Khaisz, Cluvia, Boszorkány, Bálozó, Polgárlány, Egy Lány	LÁNG ZSUZSA
Kisleány, Khaisz, Boszorkány, Bálozó, Cigányasszony	DECZKI KLÁRA
Árus, Mihály Főangyal, Égi Kar, Rabszolga, Népből, Bálozó, Egy Árus, Munkás ...	VARGA PÉTER
Gábor Főangyal, Cherub, Égi Kar, A Népből, Bálozó, Munkás, Másik Árus, Kocsmáros	LUKÁCS GÁBOR
Artista, Mimus, Hetéra, Táncos	KOVÁCS VANDA
Angyalok kara	Kerékgyártó Tamás, Kerékgyártó Balázs, Suta György, Deregi Klaudia, Horváth Zita, Fucsku Andrea

Díszlet: **SZLÁVIK ISTVÁN m.v.**
Dramaturg: **SZEKÉR ANDRÁS m.v.**
Bábtervező: **KOÓS IVÁN m.v.**
Zeneszerző: **TÓTH PÉTER m.v.**
Asszisztens: **PÖLTZ JÚLIA**
Ügyelő: **RACK ZSUZSA**

Jelmez: **BOZÓKY MARA**
Koreográfus: **MAJOROS ISTVÁN**
Zenei vezető: **REGŐS ZSOLT**
Világítástervező: **KRAMCSÁK JÁNOS**
Súgó: **PAPP ÉVA**
Színpadmester: **HAZSEGA MIKLÓS**

Rendező:
SCHLANGER ANDRÁS m.v.

„...minden szenvedély, minden érzés, minden ideál, csak akkor lesz műtárgyi, mikor megszűnt szenvedély-érzés és ideál lenni.”

Madách Imre 1862-ben

Madách és Az ember tragédiája

„Alsó- és Felsősztrégova, tót falu Nógrád vármegyében, egy völgyben, 60 házzal, 314 evangélikus, 76 katolikus, 4 református, 3 zsidó lakos, régi nagyszerű evangélikus és újabb katolikus templommal. Határa 3007 hold; földje agyagos, néhol köves, néhol vadvizes, hegyes és vízmosásos. Legjobban termi a rozsot, zabot, burgonyát, veres lóherét, rétjei néha háromszor kaszálhatók; a juhtenyésztés virágzó. A határt és az egész völgyet a Sztrégova patakja hasítja, mely itt két malmot forgat. Nevezetes itt egy régi erősség, mely a Madách nemzetség ősi laka. Bírja a falut a Madách-család, kinek itt szép laka, alatta nagy kertje, gyümölcsöse és üvegháza van.” (Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára, Pest, 1851) Alsósztrégován – ma Doln Strehová, Szlovák Köztársaság, nagykürtösi járás – született 1823. január 21-én Madách Imre, itt élt 1837-ig, majd 1840 és 1844, továbbá 1853 és 1864 között, itt halt meg 1864. október 5-én. Itt írta *Az ember tragédiáját* 1859. február 17. és 1860. március 26. között.

A Madách-család a 12. századig tudta visszavinni a családfát. Volt

rajta középkori vitéz, törökverő hős, kuruc főtiszt, de számon tartottak költőt is, Madách Gáspárt a 17. századból. A nagypapa, Madách Sándor ügyvéd, korának híres szabadkőművese, a Martinovics-perben tizenhat vádlott, köztük Batsányi János védője.

Idősebb Madách Imréné Majtényi Anna 1834-ben maradt özvegyen. Fiait előbb otthon, majd Pesten iskoláztatta, s hármójuk közül a legidősebbre, Imrére várt, hogy királyi hivatalnoki vagy vármegyei karriert fusson be.

1837-ben, egyetemi tanulmányai kezdetén Pest nyüzsgő, izgatott kisváros volt, a politika és kultúra tragikus vagy jeles napjainak egész sorával. Madách itt meg-megújuló betegsége dacára teljes életet élt. Tanult, olvasott, sportolt (mint anyja kívánta a nevelés keretében), diáklapot szerkesztett barátaival, részt vett az egyetemi ifjúság báljain, kirándulásain, gyakran töltötte színházban vagy koncerten az estét. Előfizetője volt a legjelentősebb liberális folyóiratnak, az Athenumnak, amelyet a „romantikus triász” (Bajza József, Toldy Ferenc és Vörösmarty Mihály) szerkesztett.

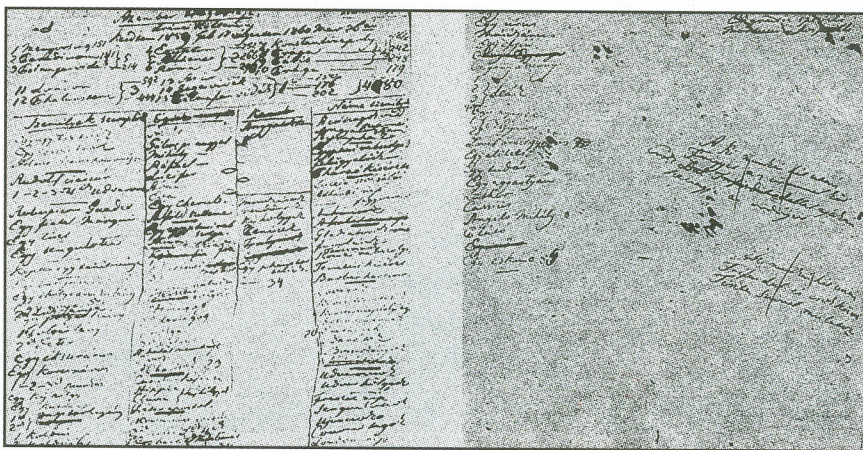
Megismerkedett a radikális fiatalok csoportjának, az Ifjú Magyarországnak nézeteivel is.

Pesti egyetemi éveinek romló egészsége vetett véget. Záróvizsgáit Alsósztrégováról felutazva tette le, ügyvédi oklevelét 1842 őszén kapta meg. Pesten szerzett korszerű ismeretei összeütközésbe kerülnek a feudális vármegye hétköznapi valóságával. Átmeneti válság után, betegségén és kétségein felülemelkedve aktív megyei politikus lesz, a reformellenzék egyik csoportjának, a centralistáknak nézeteit vallva a modern polgári közigazgatásról. 1844-ben a megyeszékhelyhez közelebb eső kis családi birtokra, Csesztvére költözik át. Ide viszi 1845-ben feleségét, Fráter Erzsébetet is, akiről így ír: „...mint egy lidércke, mely éjjel (...) bolyong, örvény fölébe csal és megfoghatatlan.” Anyai és baráti intés ellenére nősült, mindazonáltal nincs okunk kételkedni az első házasság boldogságában.

Madách betegsége ellenére részt vett a forradalomban és a szabadságharcban.

A szabadságharc bukása a Madách-családot többszörösen sújtotta. És nem csupán a nem kártalanított nemesi birtok csődje révén. 1849 augusztusában, menekülőben, román parasztok verték agyon nővérét, Madách Máriát, unokaöccsét és sógorát, a sebesült honvéddhadnagyot.

Pál öccse 22 évesen meghalt tüdőgyulladásban. Betegségét még a tava-

A TRAGÉDIA kezdő- és záródátuma, szereplői és a színek terjedelme, Madách caját kezű feljegyzése

Mit is mondál előbb, fiam, nekem?

Tanítvány

Hogy lényegében semmit nem fogol fel.

Ádám: (vigyázattal)

No látod, én sem, – s hidd el sekeri más.

A bölcselet csupán költészet

Azoknál, mielőtt még nincsen fogalmunk. –

S egyből tanol ki, de legjamborebb még.

Mert csak magában, mielőtt csendesen, Aggremmel kiemelt világa tört.

De szüntelen egyből ott társas van

Melynek minden szava, rajzol a porondban,

Egyik vonta örvénynek mondogatója

Melynek a könt, hogy már-már kacsagott

A vígjátékban, amidőn belátoz

Mi hettendő komoly egész dolgot. Vén az egész.

Mert míg omlik kékkel és nemegye

Mind a minden a porondra, a

Itt ott keletkezik áll a valkenő

Ki a falat lép, vérszerű talatja befogja megejti.

Illy dörmögéssel kiindul és szünetel,

A megkezdő hatalmat védelte

A kégyelvénynek szentíges nevében.

Tanítvány

Méltó, méltó, s így lesz-e örökös?

Ádám

Egykor nevetni fogna az egész.

Az államférfi, ki nagyra nevelődött

Az országos, akit bámulán és

Komédiának nézi az udvar

Ha a valódi nagyság lép helyébe,

Az egyszerű és a terméketlen,

Mely ott ugat csupán ahol gödör van,

Ahol nagy úr, ahol nyúl a kőr.

Bar nem tanult a sekeri, minden írti.

Tanítvány

Ex a nyelvi hat az a megérthető

Melyben beszéltek az apostolat.

De hogy ha minden más nevő van is

91

viaskodik: "S amit méltó lenne örökös betűkkel / Feljegyezni, eddig még semmit sem tettem." – írja a krisztusi kort elérve. Az elvi-művészi válságból lassan kezd kilábolni. 1859 első másfél hónapjában egy lendülettel veti papírra egyfelvonásos arisztóphanészi vígjátékát, a Civilisatort. Ekkor már készen állott Az ember tragédiája megírására.

Már 1857. február 8-án Madách így ír egy Szontágh Pálnak szóló levélben: "...Ádám a teremtés óta folyvást csak más és más alakban jelen meg, de alapjában mindig ugyanaz a gyarló féreg marad a még gyarlóbb Éva oldalán." Ez Az ember tragédiája első kétségbevonhatatlan ötlet-dokumentuma. Madách cédulázva dolgozott, feljegyzéseit témák szerint csoportosítva őrizte. De csak addig, amíg a szóban forgó mű el nem készült, akkor megsemmisítette őket, vázlataival, fogalmazványaival együtt. A Tragédia műhelyéből is mindössze a szereplők saját kezűleg vezetett listája maradt fenn, amely rögzítette a megírás kezdő és záró napját – 1859. február 17. és 1860. március 26. –, valamint az egyes színek terjedelmét. A tét Madách számára nem volt csekély. El volt szánva, hogy ha ez a munkája sem hozza meg számára az irodalmi elismerést, tűzre veti: "melegedtem volna mellette, s Ádám utolsó álmát a purgatórium lángjai közt álmodta volna végig." Egy próbaévnyi pihentetés után juttatta el – nem tudni, személyesen vagy közvetítő útján – Arany Jánoshoz, aki az első szín után kedvetlenül teszi félre az ismeretlen földesúr írását, de aztán némi közbenjárásra mégis végigolvassa a kéziratot.

„Az ember tragédiája úgy koncepcióban, mint kompozícióban igen jeles mű. Csak itt-ott a verselésben meg a nyelvben találok némi nehézkességet, különösen a lírai részek nem eléggé zengők. De így is, amint van, egy kevés külsimítással irodalmunk legjelesebb termékei közt foglalhat helyet...” – írja Madáchnak 1861. szeptember 12-én kelt levelében. Arany javításai nem váltak a dicsért koncepció és kompozíció rovására, valóban stílárak maradtak.

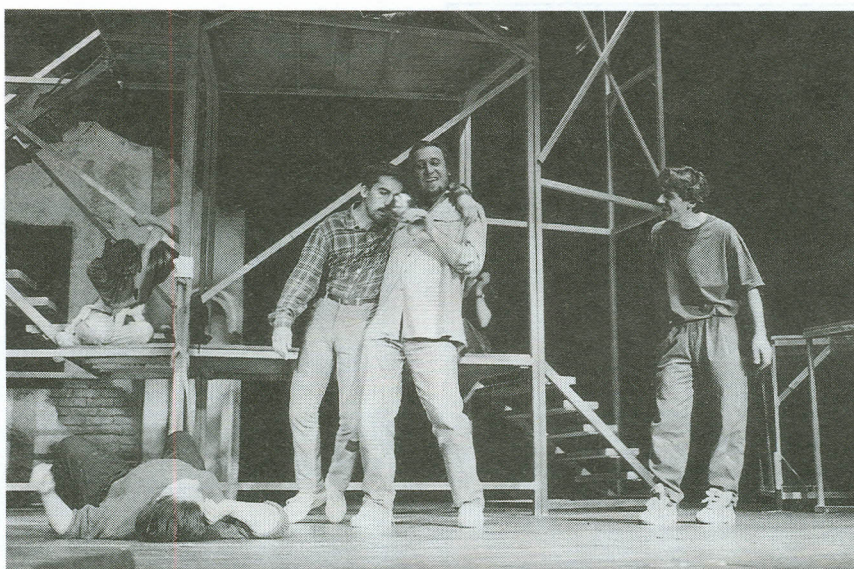
A Tragédia kéziratlapja, Madách Imre saját és Arany János (jól észrevehetően) elkülönülő javításával

szi hadjárat idején, futárszolgálatban szerezte. 1852-ben Madách Imrét tartóztatták le, mert birtokán rejtette Kossuth bujdosó titkárát, távoli rokonát, Rákóczy Jánost. A vádat utóbb kiegészítették: emigrációs kapcsolattartással, összeesküvésben való részvétellel. Bizonyítékok hiányában egyévi pozsonyi börtön és pesti internálás után hazatérhetett Csesztvére. Az eljárást 1854-ben szüntették meg ellene, de – rendőri megfigyelő lapja szerint – 1857-ig állandó ellenőrzés alatt tartották.

1853 őszén anyja kívánságára családjával együtt átköltözött Alsósztre-

govára. Az eddig lappangó ellentét hamar kirobbant az életét meghatározó két asszony között. Fráter Erzsébetet az anyagi gondok és az állandó konfliktusok olyan lépésekre ragadtatta (férfitársaságokban forgolódás, stb.), amelyeket sem az akkori idők erkölcsi kódexe, sem az 1850-es évek közhangulata nem fogadhatott el. 1854 júliusában elváltak.

A reformkori eszmék és értékek viszonylagossá válása, a közéleti tevékenység magántársaságokba szorulása, az anyagi és családi gondok mellett a költői lét ismérveivel is

Próbakép – Földi László, Kuna Károly

A sajtó alá rendezés aprómunkáját is magára vállalta. 1861-es évszámmal, de 1862. január 16-án hagyta el Emich Gusztáv nyomdáját, 1500 példányban.

A Kisfaludy Társaság 1862. január 16-án, a Magyar Tudományos Akadémia 1863. január 13-án választotta tagjává. Nem sokáig élvezhette a végre elért irodalmi sikert. Akadémiai székfoglalóját 1864 áprilisában már földije és költőbarátja, Bérczy Károly olvassa fel helyette *A nőről, különösen aesthetikai szempontból*. Nem érte meg 42. születésnapját.

Alsósztrégován temették el.

(Matura klasszikusok,
Kerényi Ferenc)

Babits Mihály: Előszó Madáchhoz

Száz esztendeje, hogy Madách Imre megszületett: olvasd újra művét, s úgy fog hatni reád, mint valami véres aktualitás; korod és életed legégetőbb problémáival találkozol; szédülten és remegő ujjakkal teszed le a könyvet. A versek, amik nehézkesek és avultak voltak megírásuk napján, frissek ma, mintha tegnap keltek volna.

De Madách remeke máshogyan friss, mint egyéb monumentumai az irodalomnak. Azokat a forma örök

öröme tartja fenn; eszméik koruk eszméi. A szépség minden koré és avulhatatlan; a gondolat a századok múzeumi bélyegét viseli, még a legnagyobbaknál is. Madáchnál másként van: itt a tartalom az örök; s az eszme nem csupán téma és anyag, hanem maga a hímzés és bűvölet. Ebben az értelemben azt lehet mondani: Madách költeménye az egyetlen igazában filozófiai költemény a világ-irodalomban. Goethe és mások verseiben a filozófikum csak eszköz, és nem cél: az eszme csak szerény szol-

gája színeknek, érzéseknek. Madáchnál színek, érzések szolgálják az Eszmét...

És ez a speciális Madách-probléma: a tartalom, a mondanivaló szerepének problémája a költészetben. A költeményben a forma a lényeg: a tartalom csak néma anyag, s vászna a hímzésnek: de Madáchnál tagadhatatlanul a tartalom a fontos. Az eszme, mely véresen aktuális tudott maradni éppen azért, mert nem volt aktuális: nem a kor eszméje volt, hanem minden korok eszméinek eszméje, az aktualitások semmiségének örök aktualitása, mely véressé válik minden eszmeformuláskor. Ez filozófia, mert kritika, felül a századok hangulatain; világkritika, de hogy tud az egyúttal költészet is lenni? Hisz a Költészet féltékeny úrnő, s nem tűri az egyúttal-t. S a költészetben a forma a lényeg...

Madách a formai puritánság klasszikusa; ősei protestánsok voltak, s mintha szellemében is volna valami protestáns; költeménye a puritán templomra emlékeztet, nemes formákkal, de minden dísz nélkül; szigorú kompozíciójában a mondanivaló majdnem meztelenül jut érvényre; sehol egy felesleges szó, sehol egy, a szükségesnél jobban és a maga kedvéért egyénített jelenet; még a hason-

Próbakép – Molnár Anna és Kardos Róbert

latok is mintha csupán a megértést szolgálnák, akár valami tanulmányban; az érzelmeiket felülről látszik nézni, beállítása mindenütt felségesen racionalisztikus.

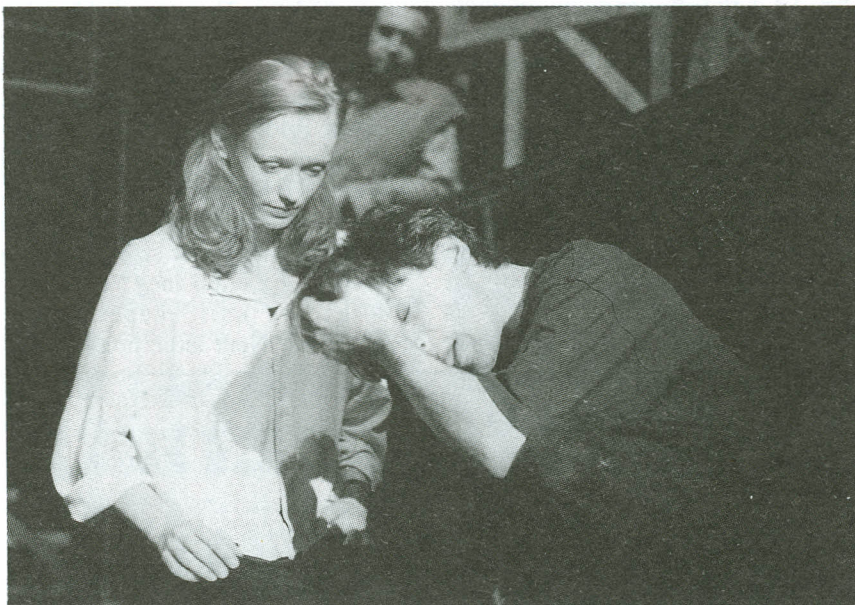
Ennek dacára Madách műve mégsem száraz bölcselgő költemény, s hatása nem a hideg tanítás hatása, hanem a meleg életé. Itt az eszmei tartalom maga csupán forma. Más filozofikus költeményben színeken és életeken át csillognak az eszmék. Madáchnál az eszméken ég keresztül az élet, a líra: az eszme jégszekerény, melybe fájó, forró szívét rejti... A gondolat kristályán át tüzet érzünk: s olykor a kristály maga olvadni kezd...

Madách huszonhat éves korában nemzetének tragédiáját élte át... S az ideálokban való csalódás mellett ott van az életben való, a Köz csalódása mellett az Egyesé: az Asszony, a "bestia", ahogy ma szokták mondani, kicsinyes és morál nélküli lelkével, ki udvarlókat tart, míg férje hazájáért szenved, eszmék helyett pénzt éhez, s képes a boldogság hímes fátylát fölfejtetni, hogy darabjaiból új ruhát varrasson magának.

Madách nem menekült a kiábrándulás elől, hanem elmélyedt benne, és elmélyítette magában: filozófiát csinált belőle. Eszmékkel fejezni ki a szív eleven kínjait még megrázóbb, mint képekkel és zenével tenni azt, hasonlattal s rímmel: mert az eszmékben csalódás túlnő egyéni jellegén a természeti törvények könyörtelen általánosságába; egyetlen ember könnyei elborítják az egész világot. Ebben áll Az ember tragédiája hatásának titka.

Madách költeménye alapján pesszimista, sőt nihilista mű: rettenetes ítélezés az emberiség ábrándjai, rajongásai és egyáltalában az emberi élet érdekessége fölött; annyira, hogy a "Mondottam, ember, küzdj és bízza bízzál!" első pillantásra szinte engedmény és ellentmondás színében tűnik föl: mint bizonyos visszarettenés a legsötétebb konklúzió levonása elől.

Majdnem gúnynak hat az, hogy Ádám, nem kétkedve a jövő rettenetes semmiségében, a csalódások reménytelen körforgásában, a nyomtalan pusztulás bizonyosságában,

Próbakép – Major Melinda, Kuna Károly

amelyet Lucifer elébe fest, mégis elfogadja ezt a sorsot, oly gyengeséggel, mely azt szinte igazolja, s megérdemeltté teszi. Ha ennyire nincs semmi érdemes a világon, akkor e semmihez való ragaszkodás, s e minden meggyőződés elleni bízakodás kacagni és megvetni való.

De Madách hangja nem a kacagás és megvetés hangja. Ha az volna – csak annyi volna –, műve egyszerűen a 19. század nagy pesszimista költeményeihez sorakozna, sóhajaihoz annak a folytonos kiábrándulásnak és elégedetlenségnek, mely e nagyon is cselekvő, egeket ostromló századot gyötörte, mint a nagyon is sokra vágyó embert. Madáchnál komolyság és fájdalom szól az eszmék nyelvén, s ez a puritán és racionalis alkotás talán melegebb és érzőbb életet takar, mint a költészet minden külső pompájával csillogó külföldi rokonai. Ez az érzés igazolja a befejezés logikátlanságát, fenségessé teszi a nevetségest, tragédiává emeli azt, ami nélküle csak az Ember Komédiája volna...

Madách a kiábrándult filozófia köntösébe vérző életét takarja.

Így lesz az eszme formává, a gondolat puritán meztelensége gazdag költészetté. S épp ebben rejlik e mű klasszikus volta és maradandósága: a szobor nincs kifestve; anyaga a szik-

la, s színe is a szikla: semmiféle eső le nem mossza.

(Nyugat, 1923)

Horváth Árpád: Az ember tragédiája a színpad szempontjából

Madách Tragédiája a legtökéletesebb színdarab. Nemcsak azért, mert minden ellenkező állítással szemben a színpad többé-kevésbé mégiscsak szószék is, hanem főképp azért is, mert a darab tele van a leghatásosabb színpadi rekvizitumokkal. Látványosságáról nem is beszélek, de maga a gondolat, hogy ugyanazokat a szereplőket különböző történelmi maszkban vonultatja föl, olyan virtuóz színpadtechnikai hatás, mely eszmei tartalommal jóval kevésbé bővelkedő darabot is világhírvé tett volna. Továbbá a darab tele van kis tragédiákkal, melyek mindegyike külön-külön látványos, hatásos, gyönyörűen felépített, amellet mind együtt egy hatalmas egészet alkot. Az egyes színek nem realiztikus rajzai tényleg lefolyt eseményeknek, hanem szimbolikus-stilizált jelenetek.

Az első szín grandiózus ünnepi nyitány. A második szimbolikus tragédia, kiűzetés a Paradicsomból, folyton megújuló tragédia, mely minden emberben végbemegy. Isten

harca Luciferrel szintén szimbólum, az emberi lélekben folyik ez a harc. A történeti színek, a dialektikus csalódások láncolata is szimbólum, mert hiszen nemcsak az emberiség, de egyetlen ember élete is a csalódásoknak ugyanezt a képét mutatja. Az eszkimó-jelenet az egész kompozíció végső konzekvenciája. A történeti képek sora csakis ide vezetethet. Már az első csalódásnál éreztük a katasztrófa hideg fuvallatát, mely itt

bekövetkezett. Modernül hangszerelt diszsonáns gyászinduló. Ez a diszsonancia a XV. színben egy hatalmas összhangba oldódik. Az Úr győzelme Lucifer fölött egyszersmind a szív győzelme a hideg ész fölött. Éva anyasága felébreszti Ádámban azt, amit eddig a hideg, józan, kutató értelem nem engedett szóhoz jutni: a szeretetet. Ez érteti meg vele Istent. Eddig csak külső képét látta a történetnek. Nem látta, hogy az élet

nemcsak bukás és kiábrándulás, hanem az élet maga a küzdés, mely magában a küzdésben találja jutalmát még akkor is, ha elbukik benne. Az ember tragédiája megdicsőülése a lélek nemességének. Dacára annak, hogy az egyes képek mind színpadi, mind irodalmi szempontból külön-külön is remekművek, mégis úgy olvadnak össze a nagy egészben, mint nagyon kevés, úgynevezett "egysége-sen" komponált mű. Nagy leleménységgel és költői erővel oldja meg Madách ezt a technikai problémát. Nagyszabású komponáló erőre vall például az, hogy a színek egymásból fejlődnek ki; minden álom az előzőnek gyümölcse, és a következőnek magva, melyek egymást egészítik ki. A bukás egészen az eszkimó-jelenetig egyszersmind újjászületés. A szomszédos színek ellentétességükkel élesen megvilágítják egymást. Ez állandó élénkséget, világos menetet, színházban pedig folytonos érdeklődést biztosít a műnek.

Nincs még egy költő, aki gondolatokat ilyen plasztikus tömörséggel tudott volna szoborba önteni, mint Madách. Ő a gondolat művésze. A gondolat ihletétől válik költővé és művésszé. Gondolatai szíven keresztül szűrődtek művészté. A gondolat kifejezésének ez a szoborszerűsége okozza, hogy az ember észre sem veszi, azt hallgat, ami állítólag nem oda való: filozófiát. Szavai úgy bevésődnek az ember agyába, vérebe, hogy nemcsak sohasem felejt el őket, de tovább élnek benne, sőt öröklődnek! Mikor a Kilencedik szimfóniát először halljuk, kitűnően ismerjük már. Nem azért mert megtanultuk, hanem mert úgy jöttünk a világra, hogy már kívülről tudjuk. Ugyanezt érezzük a Tragédiánál is. Ki emlékszik arra, hogy mikor hallotta először e szavakat: "hol a tagadás lábát megveti, világodat meg fogja dönteni"? Ezt nem hallottuk először soha, mert mikor először halljuk, már ismerősnek tűnik, mintegy örök melódia. Mindez pedig a színpad szempontjából többet ér, mint a legköltőibb "szárnyalás". Ez már több, mint költészet: ez zene, kép és szobor.

MA KEZDETE 6^h ÓRAKOR.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Bérlet Budapest, pénteken, 1883. szeptember 21-én: 128. szám.

Először:

Az ember tragédiája.

Dráma költemény. Írta MADÁCH IMRE. Színpadalkalmazás: PALLAS KÖL. Zenei rendezés: FRIEDLÉND L. A Magyarok Ábrándi színpad: SZARASZNYI KÁROLY. Az új díszletek tervezője SPANRAFT ÁDOLF. A díszlet vezetője: HIRSCH OTTÓ. A zenéért felelős: FRIEDLÉND L.

Előjáték:

Adám (mint Pharis)	Nagy Imre	Eva (mint Pharis)	Nagy Imre
Eva (mint Pharis)	Nagy Imre	Adám (mint Pharis)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre

Az első szakasz személyei:

Adám (mint Pharis)	Nagy Imre	Eva (mint Pharis)	Nagy Imre
Eva (mint Pharis)	Nagy Imre	Adám (mint Pharis)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre

A második szakasz személyei:

Adám (mint Pharis)	Nagy Imre	Eva (mint Pharis)	Nagy Imre
Eva (mint Pharis)	Nagy Imre	Adám (mint Pharis)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre

A harmadik szakasz személyei:

Adám (mint Pharis)	Nagy Imre	Eva (mint Pharis)	Nagy Imre
Eva (mint Pharis)	Nagy Imre	Adám (mint Pharis)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre

A negyedik szakasz személyei:

Adám (mint Pharis)	Nagy Imre	Eva (mint Pharis)	Nagy Imre
Eva (mint Pharis)	Nagy Imre	Adám (mint Pharis)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre

Az ötödik szakasz személyei:

Adám (mint Pharis)	Nagy Imre	Eva (mint Pharis)	Nagy Imre
Eva (mint Pharis)	Nagy Imre	Adám (mint Pharis)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre
Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre	Lucifer (mint Lucifer)	Nagy Imre

Kezdet 6^h órakor, vége 10-kor.

Rendes helyárak:

Földszint:	I. emeleten:	II. emeleten:	III. emeleten:
Pályoly 10 frt	Pályoly 10 frt	Pályoly 8 frt	Zártékek az I. sorban 80 kr.
Támlaszék az I-VIII. sorban 2 frt 50	Erdélyszék 2 frt 50	Zártékek az I-VIII. sorban 1 frt 20	a II. sorban 60
IX.-XVI. sorban 2 frt		a II. és III. sorban 1 frt	a III. és IV. sorban 40 kr.

Jegyet válthatni a csarnokban, d. e. 10 órától 1-g. és d. u. 3-tól 6-odfélig. Esteli pénztárnyitás 6 órakor

Holnap, szombaton, 1883. szeptember 22-én bérletfolyamban:

TUROLLA EMMA kisasszony vendégjátékául:

AIDA.

Ezen előadásra előre válthatni jegyet d. e. 10-1 óra közt a csarnokban, a helybeli pontszámú körlevél árán.

Földszint:	I. emeleten:	II. emeleten:	III. emeleten:
Pályoly 15 frt	Pályoly 15 frt	Pályoly 11 frt	Zártékek az I. sorban 1 frt 20 kr.
Támlaszék az I-VIII. sorban 4 frt	Erdélyszék 4 frt	Zártékek az I-VIII. sorban 2 frt 50	a II. sorban 80 kr.
IX.-XVI. sorban 3 frt 50		a II. és III. sorban 2 frt	a III. és IV. sorban 60 kr.

Az előre váltott jegyet a megvásárolt előadásokhoz használhat. Később, ha nem akarja, visszatérítik. A ki előre váltott jegyet a megvásárolt előadásokhoz használhat. Később, ha nem akarja, visszatérítik. A ki előre váltott jegyet a megvásárolt előadásokhoz használhat. Később, ha nem akarja, visszatérítik.

Klondike után sem a jegy nem, sem az előre váltott táblát vissza nem fizetjük.

Műsor:

Vasárnap: Az ember tragédiája. 2-szor. Hétfőn: Az ember tragédiája. 3-szor.

Az ősbemutató színlapja

24
AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

A Színészmúzeum utcafrontja

Színházi emberek körében gyakran felvetődik az a kérdés, hogy mi marad meg leginkább a nézőközönség emlékezetében egy előadásból: a produkció egésze, a díszlet, a jelmez, a színészi alakítás, netalán maga a rendezés? Nos, a sok tudományos és az egyszerű, rögtönzött felmérések is azt bizonyítják, hogy a tiszteletre méltó publikumnál a színész és alakítása „viszi el a pálmát”.

A közönség java bevallottan kedvenc színészei miatt megy el egy-egy színházi előadásra, olykor ugyanarra többször is. Igencsak kitünteti kedvenceit figyelmével: drukkol nekik,

A Deryné emléktábla

aggódik értük, a bátrabbja virágot, üdvözlőkártyát küld, bánkodik, ha egy másik város másik társulatához szerződnek.

De emlékszik-e még a nagyérdemű az 5-10-20 éve végleg eltávozott egykori kedvenceire is? Hát hogyan emlékeznének rájuk, hiszen ha szóba kerülnek, még holtukban is áldják őket a kellemes estékért, amikor sírásra vagy nevetésre fakadtak egy-egy alakításon, feledve saját és a világ kínjait is.

Miskolc város színházszerető közönségének most megadatott, hogy bármikor bele- és visszalapozzon egy nagy színházi emlékalbumba.

Néhány hete nyílt meg ugyanis a város Színháztörténeti és Színészmúzeuma az újonnan átadott színházi komplexum részeként.

Az érdeklődés középpontjában a gazdag gyűjtemény

A múzeum ötlete Gyarmati Ferenc, a színház nyugdíjas színművészeinek fejéből pattant ki 1983-ban, amikor megnyílt a Bajor Gizi Színészmúzeum, és megtekintette az ottani kiállítást. Megdöbbenve tapasztalta, hogy egyetlen vidéki színész egyetlen fotóját sem őrzi a múzeum.

Az elmúlt több mint egy évtizedben Gyarmati Ferenc fáradhatatlanul és hangyaszorgalommal gyűjtötte az elhunyt miskolci színészkválóságok – majdnem minden esetben pályatársai – fotóit, dokumentumait, plakátjait, tárgyi relikviát. Így gyűlt össze az a páratlanul gazdag anyag, amit az átadott Színészmúzeum dísztermébe állítottak ki, és ami teljes egészében

Színészmúzeum

Gyarmati Ferenc magyaráz

átfogja az 1945 utáni miskolci színház életét.

A díszterem kincsein kívül még három helyiségben csodálhatjuk meg a színház történetéről szóló anyagokat, az 1823-as kezdetektől napjainkig, a színházi rekonstrukció befejezéséig. Mindehhez a Megyei Levéltár és a Miskolci Hermann Ottó Múzeum nyújtott segítséget.

Az ide látogató közönség idősebbje múltjának egy darabjával és személyes emlékeivel találkozhat, a fiatalabbak pedig bizony a történelemmel szembesülhetnek. Igaz, hogy csak színháztörténet, de mindenképpen saját értéke ez minden miskolci polgárnak.

Gyarmati Ferenc – aki egyben a gyűjtemény vezetője – munkatársaival szeretettel vár minden érdeklődőt; régi, új és leendő nézőt, emlékezni, vagy ismerkedni Miskolc város színháztörténetével és színészetével.

*Gergyé Zoltán
irodalmi munkatárs*

Máthé Éva és Sallós Gábor a megnyitó vendégei között

A Színházi Esték előző számában tett ígéretünkhöz híven útjára indítjuk A színes pokol komédiásai c. sorozatunkat. Bevezető írásunkban Kuna Károly vall önmagáról és Önökről.

Aprilis volt, gyönyörű napsütéses nap. Izgatottan vártam a délután két órát. Az ember sohasem lehet elég felkészült, bármennyi interjút is készítsen, mindig amatőrként indul neki az újabbnak. Általános szabályokat levonhatunk, de a beszélgető társak mássága úgyis rácafol ezekre. Próbáltam elképzelni, hogy Rómeó, Ferdinánd, Travis, és még ki tudja hány nagyszerű alak megformálója, Kuna Károly milyen lehet az életben. Szakmai életútját ismertem, hisz az ember próbál megmászhatatlan tényeket kutatva felkészülni. Így arról is hallottam, hogy nem szeret interjút adni, ő a mondani-valóját, a véleményét a színpadról sugározza a nézők felé. Mégis bátorított a tudat, hogy felkészésemre igent mondott. Ilyen gondolatok kavargtak bennem útban a megbeszélt helyszín felé.

Találkozás, gyors bemutatkozás (újabb gondolatok: mennyire más így smink nélkül, hétköznapi „jelmezben”, nincs közöttünk a történelmi idők, a színpad és a nézőtér távolsága. Most egyszerűen mint Karcsi, Karesz állt velem szemben, ahogyan kollégái is szólítják).

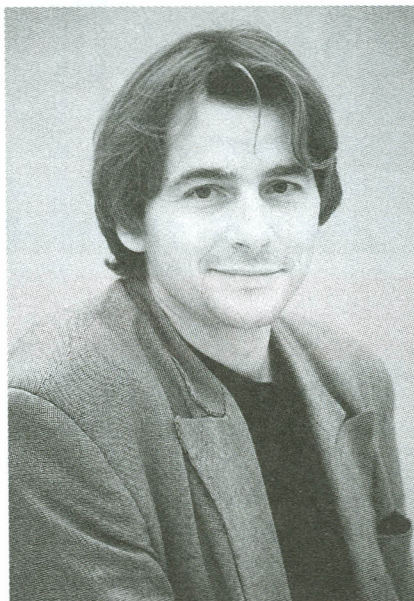
Még feszengek, meg ő is feszeng. Leülünk, előkerül a diktáfon. Még néhány pernyi feszült csend, még néhány újabb gondolat az eddig ismeretlen másíkról. Aztán hajrá, itt az ideje, hogy

BÖLCSÉSZREFLEXEK

elkezdjem a szokásos, jól bevált rutin kérdésekkel.

• *Hogyan kerültél kapcsolatba a színészi hivatással?*

– 13 éves koromban határoztam el, hogy színész leszek. Imádtam és ma is szeretem Petőfi és József Attila verseit mind olvasni, mind előadni, (sajnos erre kevés alkalom van). 16 éves koromban további motívációként kiválasztottak a Felelet című tv-sorozat gyermek főszerepére. Így lettem Köpe Bálint olyan partnerekkel az oldalamon, mint Törőcsik Mari, Ruttkai Éva, Bessenyei Ferenc. Ez a két év forgatás jó belépő volt a főiskolára. Jelentkeztem és első nekifutásra fel is vettek.

Kuna Károly

• *Hogyan emlékszel vissza a főiskolás évekre? Mit jelentettek ezek a számodra?*

– Ekkor még nagyon naív ember voltam. Hittem a főiskolában. Major Tamás, Székely Gábor (ma az Új Színház igazgatója), Babarczi László (Ka-

posváron igazgató) és Simon Zsuzsa kezei alatt indult el színészi pályafutásom. Simon Zsuzsa távollétében kialakult bennem egy kép arról, hogy mit is jelent színésznek lenni, majd Zsuzsa néni visszatért és másként csinált mindent! Én persze nem akartam megadni magam. A konfliktusok megoldására remek lehetőség kínálkozott itt Miskolcon Fodor Tamás rendezésében: a Vízityúk című előadás egyik szerepe. Így a 3. és 4. évet itt töltöttem, itt voltak a vizsgaelőadásaim, csak vizsgázni jártam a főiskolára.

Igaz az ott eltöltött 2 évre szívesen emlékszem vissza, olyan osztálytársakkal mint Eperjes Károly (a legjobb barát), Básti Juli, Csernák János, Máté Gábor és a többiek.

• *Hogyan folytatódott a színészi pályafutásod a főiskola elvégzése után?*

– 1980–84 között itt Miskolcon maradtam. Majd három év következett Kaposváron (akkor az volt az ország egyik legnagyobb színháza), 2 év Győrben (itt nem igazán találtak rám, bár a város gyönyörű volt, és együtt szerepelhettem a Győri Balettel), és végül 1989-ben ismét a Miskolci Nemzeti Színház tagja lettem. Azóta itt vagyok és szerencsém van, mert mindig akad egy-egy ember, aki kiválaszt magának és akikkel remekül tudok együtt dolgozni.

• *Első élmények, benyomások a közönségről?*

– Ha őszinte akarok lenni, akkor engem munka közben még nem foglalkoztat a közönség. Csak azzal a szereppel és előadás-

BÖLCSÉSZREFLEXEK

sal foglalkozom, ami éppen a feladatom. Csak erre koncentrálok. (Itt megjegyzem, a kollégák véleménye, hogy Karcsi 100%-ig lobogva, lelkesen dolgozik a próbákon is. Iszonyú erővel, kitartással készül az előadásokra. Jó érzés nézni, figyelni munka közben.) Természetesen a bemutató után befolyásolnak a közönség reakciói és az hatással van az alakításomra is. Igaz a közönséghez való viszonyom is változott a pályán eltöltött évek alatt. Régebben előfordult, hogy reagált valahogyan a közönség, és én azt mondtam, hogy nincs igaza. Aztán a kaposvári évek alatt jártuk a vidéket, itt közelebb kerülhettem a közönségehez. Az itt szerzett élmények, az ő reakcióik meggyőztek arról, hogy teljesen mindegy, ki ül be a színházba, neki mindig igaza van, mert ő a néző. Előfordul, hogy mi gondolunk valamire, hogy így jó, a közönségnek pedig nem tetszik. Ilyenkor is neki van igaza, még ha tudom is, hogy nem értették meg azt, amit mi a játéunkkal ki akartunk fejezni. Természetesen az egész, a rendezővel kialakított figurát nem változtatjuk meg, de vannak pillanatok, amiket másként csinál az ember a közönség reakcióinak hatására. A közönség figyelmét érezni lehet, nem köhögne, nincs zsongás, nem ejtik le a ruhatári bilétáikat. Érezzük a figyelmet, hogy jönnek velünk az előadással.

Persze minden reakció embertől függ, szubjektív, hisz nincs két egyforma ember. Lehet, hogy vért izzadunk és a közönség mégis úgy reagál, hogy „inkább ne csinálja”.

Egy-egy közönség képes tönkretenni egy előadást, és ez nem csak Miskolcon van így. Ilyenkor az jut az eszembe, hogy velünk van a baj, hiszen le kell kötnünk a közönséget, és ilyenkor ez nem sikerül.

Nem tudom, mit lehet csinálni. Képtelen vagyok elképzelni, hogy irodalom órát tartsak egy előadásról, mert ha egy előadást meg kell magyarázni, azzal valami baj van. A színház az egy adott pillanat élménye, ezért nem is lehet megmagyarázni. Ha az nem hat úgy, ahogy van, kire hogyan, kinek ezt, kinek azt mondja, mert egyetlen pillanat is különböző hatást, gondolatot válthat ki két emberben, akkor nincs mit megmagyarázni. A színházi élmény szubjektív dolog. Egy színházi előadásról nem lehet kiadni ismeretterjesztőt. Annak komplexnek kell lennie. Az adott pillanatban kell elmondani mindent.

• *Tipizáld a közönséget?*

– Nem tipizálok. Mindig közönség, legyen az bármilyen, közönség. Abban persze van különbség, hogy hol játszunk. A csarnok sokkal kisebb, bensőségebb. A közönséghez sokkal közelebb történik minden, nincs köztünk olyan nagy távolság, mint a Nagyszínházban, ahol máshogyan kell játszani. Távolabb vannak a nézők, sokkal jobban ki kell emelni egy gesztust. Ám a közönség mindenhol reagál valahogyan és ezt előre nem lehet kiszámítani.

• *Van különbség diák és felnőtt előadások között?*

– A felnőtt közönség csendesebb, komolyabb. A diákok élénkebbek, mások. Van olyan

jelenet, amikor diákokra cserélném ki a felnőtt közönséget, és persze van olyan, amikor az ember úgy gondolja, hogy most jobb lenne, ha érettebb, felnőtt közönség ülne a nézőtérén.

Talán szerencsésebb lenne keverni a közönséget, de a bérletes előadások kötöttek. Ugyanakkor elgondolom, mi színészek is változunk.

Amikor elkezdünk egy-egy darabot próbálni, ugyanolyan tehetségtelenek leszünk, mint amikor az elsőt próbáltuk. Úgy érzem ezen a pályán nincs olyan, hogy valamit 100%-ig megtanult az ember. Így a közönség is másik darabban már egy másik közönség, máshogy reagál.

• *Mit jelent számodra a taps, a meghajlás az előadás végén?*

– Erről nehéz véleményt mondani. Egy-egy előadás végére én már nagyon fáradt vagyok. Taps alatt bennem még mindig az a kérdés él, hogy mit rontottam el, nem vagyok biztos, hogy mindent jól csináltam.

Nem szeretek fürdeni a tapsban. Magammal méretem meg magam. Ha a magam számára felállított szintet elértem, akkor jó. Számomra az a cél, hogy magamnak olyasmit csináljak magamból, ami nekem fontos. Egy-egy szerepből igyekszem kihozni a maximumot.

Igaz, az jó érzés, ha a taps erősödik, de akkor is egy fura dolog marad a számomra. Sokszor előfordul, hogy előadás alatt nincs semmilyen reakció, az ember semmit nem kap vissza a közönségtől. Ilyenkor a kollégákkal kérdezzük egymást a szünetben: vannak egyáltalán a nézőtérén?

Az előadás végén pedig ugyanaz a közönség tapsviharban tör ki. Hát ez a színház titka marad számomra.

• *A család megnézi egy-egy alakításodat? (Azzal nem árulunk el titkot, hogy Kuna Károly felesége Pirisi Edit, a színház egyik primadonnája, két gyermekük van, Máté és Kata.)*

– Megnézik, de ilyenkor nagyon izgulok. Elmondják a véleményüket és ezt felhasználom, egyébként minden véleményt meghallgatok és megőrzök, mert ha utalnak valamire, hogy valami nem tetszett, valami rossz, még ha tudom, hogy nem is az a hiba, akkor is érzem, hogy azon a ponton valami nem működik és változtatnom kell rajta, de ezt már a saját szempontjaim szerint teszem.

• *Milyen néző vagy te?*

– A rám háruló sok feladat miatt ritkán jutok el más színházakba, mint néző. Ha mégis sikerül, nagyon jól tudok szórakozni, igaz a színész mivoltát nem tudja elfelejteni az ember, így ha rosszat látok, akkor foglalkoztat a gondolat, hogy azt hogyan lehetne jobban megcsinálni. Általában egyedül szeretek megnézni egy előadást és egyedül, magamban szeretem feldolgozni a hallottakat.

• *Azt már említetted, hogy egy szereppel való barátkozásod közben még nem jelenik meg a közönség és az esetleges reakciói. A rendezői utasítások mellett hogyan készülsz egy-egy szerepre?*

– Mindig magamból indulok ki. Vannak helyzetek, hogy saját életemből veszem a példát, hogy én mit tennék, vagy mit tettem hasonló helyzetekben.

Minden színpadi történetet próbálok lefordítani magamra. A ötleteimet igyekszem megvalósítani a rendezők pedig válogathatnak. Sokat jelentenek a próbák. Ilyenkor mi az előadás szereplői együtt formáljuk, alakítjuk a jelle-

BÖLCSESZREFLEXEK

meket, a díszleteket, az egész előadást. A kollégák, az emberi viszony, az összjáték nagyon sokat jelentenek a számomra.

• *Említetted a díszletet. Milyen egy jó díszlet, jelmez?*

– Nekem az a mániám, hogy a díszlet, a jelmez az előadás szerves része, úgy mint a színész. Egy jól működő díszlettel lehetetlen dolgokat ki lehet fejezni egy előadásban. A díszlet sajátos hangulatot ad egy-egy előadásnak és képes megmutatni egy teljesen más dimenzióját a darabnak. Sajnos a nagyszínházban nagyon sokszor előre megtervezett, beállított díszletek vannak, ahelyett, hogy a játékban kialakult helyzetek, érzelmek megértését segítenék.

• *Soha nem csábított a főváros, a pesti színházak?*

– Nem igazán. Hogy hol van a színház, az engem nem foglalkoztat. A lényeg az, hogy olyan emberekkel dolgozzak együtt, akikkel tudok dolgozni és hogy számomra örömet jelentsen az amit csinálok, mások számára pedig adjak valamit a játékkal.

Engem egyetlen dolog érdekel, a színház. A színjátszás nekem minden kínjával örömet okoz, és addig amíg ezt érzem, amíg örömet szerez a játék, a munka olyan emberekkel akik fontosak nekem, mint ember, mint partner, mint rendező, addig csinálom. Az pedig nem fontos, hogy ez a hely az ország másik végén van.

• *Végül összegzésként meg tudnád fogalmazni mit jelenthet ma a színház? Miért járunk színházba?*

– Ezt nehéz megfogalmazni, hogy induljak ki magamból.

Számomra varázsa van a színháznak, olyan mint egy templom. Órákig el tudok üldögelni az üres nézőtéren. Nincs senki a színpadon, a székeken és még így is csodálatos a dolog. Nekem a színpad szent és érinthetetlen. Sajnos ez a kép mára megváltozott az emberekben.

Nem mindig éreztetik azt velem, hogy egy templomba lépnek be. Sokszor tapasztalom, hogy előítéletekkel közelednek, látatlanban is azt gondolják, hogy mi rosszat akarunk, rosszul akarunk eljátszani valamit. Előfordul, hogy megengednek maguknak (talán a nagyszínházbeli távolság a magyarázat) olyan dolgokat, ami nem ehhez illő.

Ennek ellenére azt mondom, hogy a közönségnek mindig igaza van. Nélkük nincs színház, színész. Szükség van rájuk, színész - néző kölcsönösen feltételezik egymást. József Attilát idézve „Magamat szintén nagyon megtudtam szeretni veled.”

A diktafont leállítom, de az agyam tovább zakatol. Soha nem lehet megtudni elég dolgot a színházról, valaki mindig hozzátesz vagy megkérdőjelez valamit. Ismét gazdagabb lett a színházról felépített képem. Popper Pétert idézve találkoztam a színház egyik „varázslójával”, aki még képes a „színes pokol” valamennyi bugyráért lelkesülni, élni.

Horváth Judit

Alkotóműhely: Miskolc, Bertalan u. 34. Tel.: 46/332-188
Bemutatóterem: Hunyadi u. 21. Tel./Fax: 46/344-513

- **ARCULAT- és EMBLÉMATERVEZÉS**
- **NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS**
- **REKLÁMAJÁNDÉK** forgalmazás
- **EMBLÉMÁZÁS - FELIRATOZÁS**
tamponnyomással-szítázással
- **KIÁLLÍTÁS tervezés, kivitelezés**
több száz m² Syma rendszerből
- **SZÁMÍTÓGÉPES BETŰKIVÁGÁS**
- **TŰZFAL- és JÁRMŰFELIRATOZÁS**
- **CÉG és REKLÁMTÁBLÁK** tervezése, kivitelezése
- **ÜZLETEK, ÁRUHÁZAK** tájékoztató **FELIRATRENDSZERE**

CÉGÜNK A PÁHOLYPARTI TÜKÖR ÉS SZÉKTÁBLÁINAK TERVEZŐJE, KIVITELEZŐJE.

MAGAS SZÍNVONALON,
NAGY FORMÁTUMBAN (70x100),
PLAKÁTOK, KÖNYVEK,
KATALÓGUSOK,
GYORS KIVITELEZÉSE

4400 Nyíregyháza,
Család u. 69.
Tel./fax: (42) 408-408

*Kellemes
Karácsonyi Ünnepeket
és Boldog Új Esztendőt
kívánnak
a Nyomda dolgozói!*

1993. december 10. Miskolci Nemzeti Színház, Kurácsi mama.

* Szombat este, a „Miskolci Páholly” első rendezvénye. Sok izgalom, tapasztalatlanság, egy születő szisztéma.

1996. december 7. Tatabányai Jászai Mari Színház, Mirandolina.

Szombat este, a „Jászai Mari Páholly” idei második, a páholytörténet 47. partija.

• Réztáblák, hálafalak, szórólapok, műsorfüzetek, belépőkártyák, parti-belépők, házigazdák, pohárköszöntők, díszvendégek, talk-show-k, casino, tánc. 1000 páhollytag az ország 6 városában:

- Miskolci Nemzeti Színház
- Békés megyei Jókai Színház
- Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház
- József Attila Színház
- Győri Nemzeti Színház
- Tatabányai Jászai Mari Színház

Egy országos szisztéma, tisztára mint a Mc Donald's, csak ez magyar színházakra kitalálva.

A szisztémát (mely védett) kiváltó okok:

A színházak érezve az egyre növekvő inflációt, az állami mecenatúra folyamatos visszahúzóását, szellemi fellegettségük bátortalan, néha ügyetlen lépéseket kezdtek tenni a külvilág felé, melynek neve szponzorkeresés volt. Ezzel egyidőben lépett fel a kialakuló vállalkozói réteg igénye olyan társadalmi, társasági igények iránt, melyek biztosítani tudják azokat a találkozási lehetőségeket, ahol nívós környezetben éledhetnek újjá az elfeledett polgári szokások.

A szisztéma:

A „Páholly” olyan szellemi-üzleti klub, mely három fokozatban (arany ezüst, bronz) fogadja tagjait, akiknek évi öt alkalommal játszik a színház, s az előadás után rendezett partin találkozhatnak egymással színház és üzletember, magánember és politikus.

A „PÁHOLLY”

A parti megrendezésének nem titkolt célja, hogy a színház újra a társadalmi, társasági élet színtere is legyen:

- ahol kiállításokat, aukciókat is lehetne rendezni,
- ahol üzleti bejelentésekkel élhet a páhollytag,
- ahol mindenki jól érezheti magát.

Arany Páholly 60.000,- Ft

Ezüst Páholly 40.000,- Ft

Bronz Páholly 20.000,- Ft

A páhollytagság egy évadra szól.

Partibelépő:

Páhollytagoknak 50% kedvezmény 1200–1500 Ft között mozog, a különböző vendéglátó cégekkel történt megállapodás alapján városként változik.

A partin a páhollytagok és a meghívott vendégek vesznek részt. Zártkörű rendezvény, nem azonos a premierbankettel. Mert a premier a színházé, a szakmáé, családtagoké, a jól végzett munka utáni lazítás ideje.

A „Páholly” üzleti vállalkozás, ahol a befektetés és ráfordítás, az elvégzett munka hasznát kell, hogy hozzon, különben sokat dolgoztunk, jól érezzük magunkat, de nincs látható eredménye.

A következő néhány parti dátuma:

1996. december 14. „Csabai Páholly”
Molnár Ferenc: Doktor úr

1996. december 14. „Zalai Páholly”
Spiró György: Nyulak margitja

1996. december 21. „Pesti Páholly”
Ray Cooney: A miniszter félrelép

1996. december 28. „Győri Páholly”
Puccini: Bohém élet

A „Páhollyok” átjárhatók, a kedvezmények modern színházban élnek.

Az idén 6 színházban 30 előadás, ugyanannyi parti. Reklámszolgáltatás, társadalmi, társasági esemény, jókedv, szép pillanatok, ismeretség: 20-40-60 ezrével összeadva 47.000.000 Ft ((+11.750.000 ÁFA).

A bevétel:

A páhollytagságból befolyt pénz az adott színház számláján jelentkezik, ebből finanszírozza az üzleti jutalékot, a réztáblát, hálafalat... kiegészíti a partibelépőből származó bevételt, hogy a parti színvonala az általuk megszabott nívót mindig elérje.

Így a produkciókra fordítható pénz az adott színház „Páhollyából” származó ÁFA nélküli bevételeinek 50%-a.

A „Páholly” tehát egy olyan üzleti vállalkozás a Színház részéről, ahol saját költségvetéséhez nem nyúlva (az üzletkötés kockázatát és költségeit mi viseljük) bevételhez jut.

A „Páholly” nem buli.

A „Páholly” egy olyan lehetőség, ahol megünnepelhetjük a színházat.

A Páholly projekt a Színházi Páhollyok Társasága Bt. (1134 Budapest, Váci út 69. tel.: 129-86-16) tulajdona.

Tulajdonosok:

Körtvélyesi Erzsébet, Szabó Ágnes.

A Társaság joga a páhollytagok szervezése, a rendszer működtetése, annak felügyelete. A Társaság célja a különböző színházak páhollytagjai közötti kommunikáció erősítése. A kapcsolat felvételéhez, vagy bármely információ megszerzéséhez állunk rendelkezésre.

PÁHOLY-PARTIK KÉPEKBEN

Miskolci Páholy – A Páholy vendégeinek
nagysikerű kalapbemutatója

Tatabányai Páholy – Geszti Péter,
Jakupcsek Gabriella, Szulák Andrea

Győri Páholy – A páholytagok

Zalaegerszegi Páholy – Fodor János, Bálint György

Pesti Páholy (József Attila Színház) – Spiró György: Vircsaft
A művészek köszöntése

Békéscsabai Páholy – Gáspár Tibor, Karcza Ferenc,
Szikora János vendég

SZÓLÓ

... antennafarkú varacskosdisznók menekültek kocsink elől, s miközben néztem őket az jutott eszembe, hogy a varacskosok és a színészek között lényegi hasonlóságok vannak, nemcsak olykor komikus hatású megjelenésükben, hanem esendő és kiszolgáltatott lényükben is.

Egyszersmind tragikusak is, mert taszító és félelmetes külsejük mögött gyáva állat rejtőzik, mely alkalmasint nincs is tudatában a szájában rejlő fegyvernek. A varacskoson egy számmal nagyobb bőr lötyög, ráncos redőkben gyűrődik az oldalán, mint az epizodisták öltözete, akikre senki sem figyel igazán: a jelmeztervező sem, s még kevésbé a rendező. Olyan jelmezt adnak rá, ami éppen a kezükbe akad, s ettől a csóró epizodista elveszíti maradék önbecsülését is.

Az oldalbalótt varacskos nem támad és nem rohan el, hanem erőtlenül támolyog testében a halállal, akárcsak a fentebb felidézett csóró színész támolyog az utcán részegen, felhajtott gallérral a téli éjszakában, amikor aprószemű havat hord arcába a szél, és nem adott több hitelt a büfés...

*FÖLÁSZ:

Safari Land

részlet a szerző Vadregény című tavaszra megjelenő könyvéből

... a meglőtt bivaly összeomlott, de a csapat nem mozdult. Ott álltak társuk mellett. Álltak és nézték. Aztán tétován közelebb mentek hozzá, szaglásták és az orrukkal bökdösték. Így tartott ez egy-két percig. Akkor Lou intett, hogy kövessem, s kiléptünk a termitadomb mögül és elindultunk a csapat felé. A bivalyok előbb komoran nézték közeledésünket, majd néhányan futni kezdtek, de a többségük még mindig állt, s csak akkor mozdultak meg, amikor Lou vad torokhangon rikácsolni kezdett, olyan váratlanul és erősen, hogy összereztem. Amint dübörögve távolodtak, a nyomukban felszálló porfelhőn keresztül láttam, hogy a csapat végén két nagy erős bika halad; sokkal erősebbnek látszottak annál, mint ami ott hevert a fűben. Már csak kőhajtásnyira voltunk tőle, amikor felhangzott a régi nagyok könyveiből jól ismert halálbögés. Mit mondjak neked: eléggé torokszorító volt. Zavar-

baejtő volt és félelmetes, s valahol a tudatom lomtárában régesrég ott porosodó emlékeket rázott fel; eszembe jutott, amikor gyerekkoromban zokogni hallottam apámat, s én tágranyílt szemmel bámultam rá, mert nem tudtam könnyen felfogni, hogy a földkerekség legerősebb, legbátrabb és leglegebb lénye is sebezhető lehet.

És amikor ott hevert előttem a világ legzordabb és sokak szemében legfélelmetesebb állata, és halálbögése míg el sem ült a tájon, úgy éreztem, ehhez mégsem volt jogom. Sokszor kérdezték és kérdezik tőlem buja tekintetű szőke hölgyek, nem sajnálom-e lelőni a védtelen vadállatokat, s olyankor szelíden és nem kioktatón azt szoktam mondani, hogy léteznek emberek, akik ragadozó lélekkel születtek, s a sikeres vadászat valóban a vad életébe kerül, és aki ezt el tudja fogadni, az vadászik, aki pedig nem, az nem vadászik. A vadász egy

genetikailag rögzült szenvedély szerencsés áldozata. A vadászat valóban sokféle ellentmondást hordoz. Majdnem annyit, amennyi a vadászat ellenzőinek érveiben található. Az élethez való jogról és a létezés tiszteletéről szónokolnak, de csak azok szájából szól az hitelesen, akik motorolajjal vagy vashulladékkal táplálkoznak, mert minden emberi táplálék élő szervezet volt egykoron. És ekkor még nem ejtettünk szót a vadászat megfoghatatlan részéről, ami az ösztönök ősvadonjában rejtezik.

De most, ahogy néztem a mozdulatlan fekete testet, valami szokatlan és eddig sosem tapasztalt szomorúság telepedett rám. El kellett telnie másfél percnak, hogy helyet szorítson magának benne az öröm, a szomorúság pedig elszálljon, miként a haldokló bivaly bőgése szállt el. Akkor aztán a bika háta mögé mentünk, és Kefaz egy görönggyel megdobta. Tompán puffant a mozdulatlan testen.

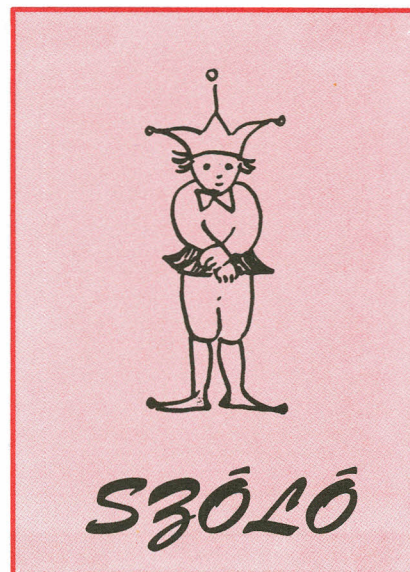
Felajzott fegyvereinket feszte-lenítettük, vállra vettük. Megke-rültem a kafferbivalyt és a fejét néztem. Tágranyílt szemének tükrén légy úszkált...

... Az illatokat nem felejttem. A bush és a jasse illatát, mely semmi máshoz nem hasonlítható; ke-resheted bármely látszólag hason-ló vidéken; akár az egervidéki Pinádliban vagy a bükki Dob-rákon, úgysem találod ezt az illa-tot, mert ez csak a vad és regényes dél-afrikai fennsíkok növény-zetének sajátja. Hogy akkor jutot-tam el Afrikába, amikor életem padlóján voltam, az legalább olyan meglepő fordulata volt életemnek, mint amikor a MARK TWAIN-i koldusból másnapra királyfi lesz. És ama orrbagyúrt korszakom, amely Afrikát meg-

előzte, némi gyűlöletet is hordott belém, mely úgy rakódott le ben-sőmben, mint a nagyfolyók kan-yarulatában az uszadékfák; és a fák kis híján eltorlaszolták a folyót, és létem kis híján kiömlött a testem medréből. Ekkor aztán a végpontig jutottam, és már azt hit-tem, a napi polipok a torkomra csavarodnak, akkor előtűnt a közelmúltamból egy ember, és szigorúan rám szólt hogy álljak talpra, mert a vereséget csak egyenes tartással szabad hordani, ahogy a néger nők amfórájukat hordják a fejükön; ha meghajlik a gerinced a vereség súlya alatt, akkor a vereség leve a nyakadba ömlik. És attól kezdve a gyűlölet-től megszabadultam, s annak csak csekély részét tartottam meg, mint ama korszakomból származó jus-somat, mert tudom, hogy a gyűlölet kis mértékben ugyanolyan fontos, mint a szeretet nagy mértékben, és főleg fontos azok számára, akik munkájuk nyersanyagát érzésekből merítik: szélsőséges érzésekből, mert a szélsőség csak a politika szótárában pejoratív. Ha nem maradt volna bennem ez a cse-kély, de becses, kínok közt szer-zett gyűlöletem akkor szegényebb lennék egy elemi érzéssel, és arra lennék kárhóztatva, hogy szere-peimet csak szeretetből építsem. Akkor pedig az a festő lennék, akinek palettáján csupán nyugal-mas kék színek vannak, és nem ismeri a vad és gyilkos pirosat, a rothadás zöldjét, az ökölbe szorult kéz elfehéredését.

Maradék gyűlöletem a hatalom gyűlölete.

Mindenféle hatalomé. Mert a hatalom azt hazudja, hogy érted van és értem, holott csak önma-gáért van.

Nemcsak a színházi tábornokok tanítottak meg erre, hanem a poli-tikusok is, akik számúzták kol-légáimat a tévé képernyőjéről, hogy ők töltsenek be egész es-tétet, s ezért olyan irigy és fél-tékeny vagyok rájuk, mint eddig még egyetlen színésztársamra sem.

Az illatokat nem felejttem. Az illatot, amit akkor éreztem, amikor a Sengwa-folyó felől esténként felkerekedett a szél, és a túlsó oldal bozótosából nemcsak illatokat hozott, de leopárd hörgését is; és amikor a szél szelí-den cirógatta a folyót szegélyező elefántfüvet, és a folyóhoz im-palák és watterbuckok eres-zkedtek le inni, miközben a nap gyorsan merült el a folyó ka-nyarulatában, narancssárgára és vörösre festve az égboltot. Ami-kor az eszembe jut, akkor tudom, hogy a fajokban gazdag afrikai bush a világ legvonzóbb vadász-területe, és az afrikai vadászat minden vadászatok teteje, melynél legfeljebb egy zamatosabb és varázsosabb vadászat létezik: a bükki szarvasbőgés.

*Földi László
színművész

ZSIGMOND- PADLÁS

Schlanger András színész, rendező. Noha, mint maga is elmondta, rendező diplomája ugyan nincsen, a főiskola elvégzése után (1984) szinte azonnal mindkét irányban sikeresen próbálkozott. Először a nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház szerződtette, majd 1988-tól a Radnóti Színház tagja. 1990-93-ban a nyíregyházi színház művészeti vezetője. Ebben az időben rendezte első darabját Miskolcon, a Pletykák című vígjátékot. (1992) Két évvel később egy nagyoperett, a Marica grófnő rendezőjeként láthatják viszont a Miskolci Nemzeti Színházban. Az idén, december 20-án ugyanitt lesz a bemutatója Madách: Az ember tragédiája című művének. A rendező ezúttal is Schlanger András, akivel a darab kapcsán beszélgettünk.

♦ **Most harmadik alkalommal rendez Miskolcon. Miért jár vissza?**

– Mind a három egészen különböző ok miatt esett meg. Először az akkori színházamban nem akartam másokat megfosztani a rendezés lehetőségeitől. Ide hívtak és jöttem. A második esetben éppen tag voltam Miskolcon, a

A magyar ember tragédiája teljes londoni értékzavarban

— beszélgetés Schlanger András rendezővel —

nyíregyházi korszaknak akkor lett vége. Itt voltam rendezői státuszban, ez volt a munkahelyem. Most az a helyzet, hogy színész vagyok az Új Színházban és a rendezésből sem akartam kimaradni. És ha az embert egy olyan feladatra hívják, mint Az ember tragédiája, akkor jönni kell.

♦ **Ezzel egyidejűleg játszik egy vígjátékban (Gyilkosság villás reggelivel) és egy Brecht darabban (Jóember kerestetik), ahol egy „isteni” szerepet kapott. Nem okoz-e problémát, hogy egyszerre több műfajban kell tevékenykednie?**

– Nem, sőt ellenkezőleg. Azt hiszem, hogy a színészi munka és a rendezői munka olyan, akár egy jó mestermunka. Hogy egy Marica grófnőt meg kell rendezni, tömegeket kell mozgatni, az nagyonis rárimel a tragédiára. És egy drámai jelenetnek is meg van a maga poénja, még ha nem is nevetünk rajta. Azt, hogy hogyan kell felépíteni egy jelenetet színészileg, nagyon jól meg lehet tanulni a vígjátékból. Ezek összefügnek.

♦ **Játszott már Az ember tragédiájában?**

– Játszottam. Szörnyű élmény volt!

♦ **Miért?**

– A Madách Színházban játszottam. Főiskolásként százszor végigstatisztáltam. Bevallom, sokszor nagyon unatkoztam. Ebben a mostani darabban statiszta-szerep nincs is, mindenkinek feladata van.

Schlanger András Az ember tragédiája tervfogadásán

♦ **De Az ember tragédiája tele van „ezerszereplős” jelenetekkel. Ezeket akkor hogyan oldja meg?**

– Mindegyiket másképp. Azt gondolom, a legfontosabbat ma, ha valaki ennek a darabnak neki-esik azt kitalálni, hogy a bonyolult cselekményt és a hosszú szöveget hogyan lehet eljuttatni a nézőkhöz. Lesz benne mozgás, opera, bábszínház – de ez ennél sokkal bonyolultabb. Bizonyos helyzetek ma már csak ironikusan képzelhetők el. Például az a tér, ahol megjelenik az Isten az emberrel és az ördöggel. Ez a jelenet operává alakult át, mert az opera önmagában is olyan stilizáció, ami ezt hitelesítheti. Egy másik momentum a kiűzetés a paradicsomból, ahol nagyon fontos Ádám és Éva meztelensége és az a naivitás, ahogy a tigris és az őz kézenfogva sétálgat.

Ezt komikus lenne színpadon így megjeleníteni – bábszínházban játszódik.

♦ *Ha a darab megszokott rendje megváltozik és az ismert színek megjelenítése eltér az eredetitől, akkor valószínűleg a díszlet sem lesz hagyományos.*

– Egy díszletben játszódik a darab, Londonban. A londoni piac forgatagában jelennek meg a képek. Ez azért van, mert amikor Madách ezt a darabot írta, akkor Magyarország a vad kapitalizmus korát élte – ez a londoni szín maga. Az a furcsa helyzet állt elő, hogy 96-ban, a bemutató idején Magyarország ismét a vad kapitalizmus korát éli.

♦ *Ezért került elő ez a darab éppen most?*

– Úgy gondolom, nem véletlen, hogy most több helyen is játsszák. Ahogy egy társadalom halad egy valamilyen úton, felvetődnek bizonyos problémák. Amikor a rendszerváltozás megtörtént, rengeteg „Cseresznyés kert” előadás volt, ami arról szól, hogy le kell bontani valamit, amiben rengeteg érték van. Jön egy új generáció, aki megveszi a cseresznyés kertet és kivágja a fákat. Ezt élte akkor az ország.

Két-három év múlva jöttek a Cyránók. Akkor az izgatta az embereket, hogy amikor a világ ilyen korrupt, előtérbe kerülhet-e a civil kurázi, az egyszemélyes hősiesség. A tragédia azért vált aktuálissá teljes londoni értékzavarban, mert ha a színház elkezd gondolkodni, egyszer csak eljut a kérdésig: Miért van? Van-e rá szükség? Hol van a jó bennünk, hol a rossz? Hol vagyunk istenek, hol ördögök?

Mennyi kompromisszumot érdemes megkötni az alkotásért vagy a hatalomért, a pénzért? És bármennyire rohanunk is a pénz után, jó és rossz között kell választani nap mint nap.

Czikora Ágnes

Négy éven át a nézőtérrel figyelem, mi történik Stahlbaum tanácsosék lakásában karácsony este.

Izgatottam lestem, vajon kinyílik-e az ajtó, amely mögött titokzatos árnyak díszítik a fantasztikus méretű karácsonyfát.

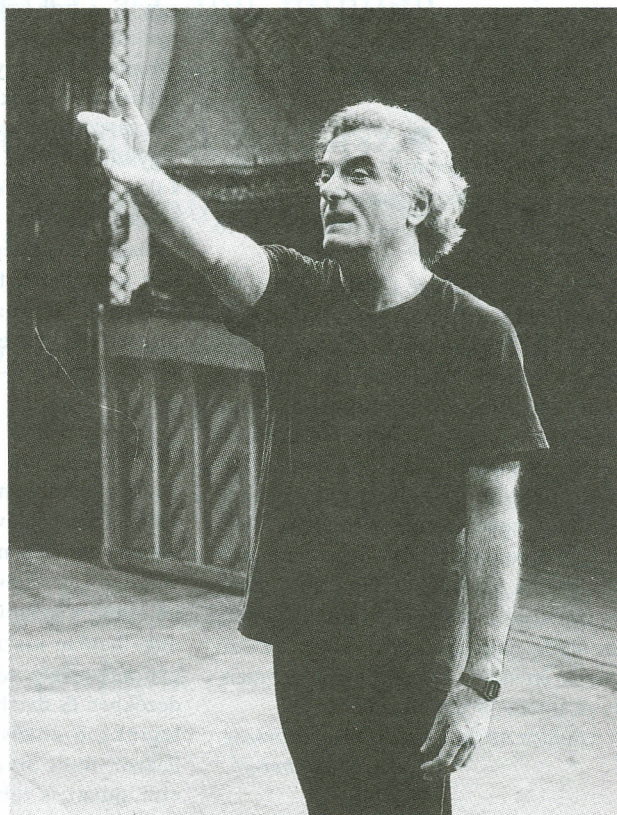
Hogy megkapják-e a gyerekek a várva-várt ajándékokat, katonát, babát, bábszínházat, mesekönyvet. Hogy megsajnálja-e Marika a csúf Diótörő babát, belésszeret-e, hiszen ha nem, a daliás herceg örök életére nyomorék marad. Mindig minden megtörtént. És jól ment, ami történt. Igaz, hogy Stahlbaum tanácsoséknál minden karácsonyeste ott vendégeskedett Drosselmeyer keresztapa, aki nagyon értett a dolgok megszervezéséhez. Ő irányította a fa díszítését, aztán kiképzést tartott a katonáknak, akiket aztán csatába vezetett az egerek ellen. Életre keltette a bábukat, hogy Marika megértse, a Diótörő baba valaha igazi lovag volt és éppen jószívűnek köszönheti, hogy ilyen csúf lett. Azután a keresztapa kalauzolta

varázsköpenyében a kislányt a harctéren és hősesen át Tündérországba, a szerelem birodalmába. Négy éven át nyugodtan ültem a nézőtérén. Tudtam, ha a keresztapa ott van Stahlbaumék lakásában, akkor semmi baj nem lehet. Egy ideig úgy gondoltam, hogy ez idén is így lesz. Aztán egyszerre a mese kellős közepén találtam magam. Akkor kezdtem gyanakodni, hogy az idej, immár ötödik Diótörőt nem kényelmes zsöllyéből fogom végignézni, hanem a színpadon végzem majd cseppet sem kényelmes dol-

gomat. Én irányítom a fa díszítését, kiképzést tartok a katonáknak, mielőtt csatába vezetem őket, és így tovább, és így tovább. Egy szóval én leszek Drosselmeyer keresztapa, aki elhiteti a nézőkkel, hogy minden a legnagyobb rendben van, miközben megállás nélkül lőt-fut, szervez, betanít és előad, megmagyaráz és megold. Úgy kell nekem!

Majoros István

Majoros István

Kutya világ ez! – erősíti meg a felismerést a dal. De nem a kutyáké. Itt senkit sem érdekelnek a törzskönyvezett, papírral – vagy kutyabőrrel – igazolt hibátlan vévonalú, féltve őrzött nemes ebek. A többségről, a természet szerint párosodókról, ha tetszik, (bár nem tetszik ez a szó): a korcsokról szól a történet. Senkit sem foglalkoztat igazán a fajtisztaság problémája. Kit érdekel, mi van a neves kutyafajtákkal?! A többség „csak” élni akar. És ez sem olyan egyszerű.

... Selmeczi György zenéje is – Regős Zsolt karmester, a zenekar és az énekkar dicséretes közreműködésének köszönhetően – visszaadja ennek a világnak a sokszínűségét. Mintha katonákkal haladva gyűjtötte volna össze a monarchia jellegzetes motívumait, népszerű dallamait, és ebből alkotta volna meg a Svejkság slágereit.

(Filip Gabriella – Észak-Magyarország, 1996. október 25.)

Már nyár végén, a szereposztás idején sejthető volt, hogy ez a miskolci Svejkság nem az a Szejkság lesz, amihez korábbi irodalmi-színházi tanulmányaink során hozzászokhattunk.

... Lehet-e pótolni az alkati másságot a színészi játékkal? Lehet, és Kuna Károly a Svejkságokban minden tőle telhetőt meg is tesz ennek érdekében.

(Név nélkül – Magyar Hírlap, 1996. október 31.)

Az Egymást érintő címet adta Kamondi Zoltán „moteligazgató” a miskolci teátrum szerelőcsarnokában futó sorozatnak.

Csütiörök este van, Lukács Andor – 7-8 drámából ollózott – színdarabját láthatjuk. Megannyi kép, s megannyi képet közvetítő berendezés. A történet a színpadon fut, majd tükörbe nézve videokivetítőn és monitorokon át követhetjük az eseményeket. A technika forrasztja egybe az előadást, miközben éreznünk engedni: mennyire álnok, kép-mutató dolog a színház – mást ne mondjak: akik a valóságban hátat fordítanak egymásnak, a képernyőn egymás szemébe néznek. Látnivaló – ez szó szerint értendő – mennyire alapos, mennyire átgondolt produkció ez.

(Bujdos Attila – Észak-Magyarország, 1996. október 26.)

Mármint az egymást érintőt azért találták ki, hogy különböző akaratok a cselekvő gondolkodás jegyében,

VISSZA- HANG

mutathassák meg: mit is gondolnak a színház nyelvére. Lássuk be: ez fontos szándék. Nemcsak azért, mert minden színházcsináló és néző generációknak meg kell fogalmaznia a maga válaszait, az olyan egyszerű kérdésekre, hogy itt és most mit jelent számukra a színház. De azért is lényeges a hiteles színházi nyelv(ek) megteremtésén és bemutatásán fáradozni, mert sokan – és joggal – poros, avított műintézménynek tartják a színházat.

(Bujdos Attila – Észak-Magyarország, 1996. november 5.)

Szirtes János... nem tesz fel kérdéseket, de megkerülhetetlenné teszi, hogy a nézői feltegyék maguknak: az ellentétpárok közül hol végződik az egyik, s hol kezdődik a másik. Kézenyelmetlen, rossz érzés saját magunkkal szembesülni, ugyanakkor reveláció: a hétköznapi létünkben a lehető legkritikábban tesszük fel ezeket az alapkérdéseket. Ügyszólván soha. Innentől kezdve nincs sok értelme arról beszélni, hogy művészet volt-e ez, vagy kamu, blöff, másodlagos frissesség – máskor már használt motívumok felmelegítése (mást ne mondjak: Hrabal is rendre újraírja magát). Hatott, s ez fontos.

(Bujdos Attila – Észak-Magyarország, 1996. november 19.)

Különös, fura eset. Valló Péter rendező aligha gondolta, hogy ennyire szemléletes példával szolgál a sors ahhoz a kijelentéséhez, mely szerint a színház a véletlen (az itt és most, a megismételhetetlen, kiszámíthatatlan) és a reprodukálhatóan kiszámítható közötti meségye művészete. Mármint a korábbi rendezőkben és darabjaikban talán az volt a leginkább közös vonás, hogy a színházról, mint olyanról akartak valamit elmondani, s többnyire a forma felől közelítették meg a tartalmat. Egyáltalán nem biztos, hogy ez helytelen megközelítés a részükről: ez egy a lehetséges

megközelítések közül.) Vallónál velük ellentétben nemcsak az a novum, hogy a tartalom adja a formát, de van egy jól követhető története, s ehhez van főhőse is. Ráadásul színházi emberként nagyon ügyel rá, hogy egyértelművé tegye: amit látunk, az nem valóság, hanem annál egyszerre több és kevesebb is: az a színház.

(Bujdos Attila – Észak-Magyarország, 1996. november 26.)

Saját, különböző meséiből állította össze A hétfejű tündér című mesedarabot Lázár Ervin, hogy visszanyerjük hitünket a csodákban, mindenekelőtt abban a csodában, hogy a jószándék, az egymásra figyelés segít bajaink orvoslásában. Biztosan segít, a mesében mindenképpen, már csak azért is, mert a bajok egyik fő oka éppen az, hogy ellenségeskedünk, rosszul felfogott önös érdekből ártunk, bármennyit olvasunk, hallunk arról a nehezen kiejthető, szóban megnyilvánuló fogalomról, hogy tolerancia, csak egy irányban véljük érvényesnek.

(Szabados Gábor – Déli Hírlap, 1996. november 25.)

Ha valakit meglátogat a szomorúság, akkor rövidesen ott terem Mikkamakra, s viszi is őt egyenesen a barátaihoz... Most éppen a Miskolci Nemzeti Színház új Kamaraszínházába vezeti a vídamságra várót a kis macskaformájú lény, hiszen itt játsszák A hétfejű tündér című zenés mesejátékot. Azt gondolhatnánk, jobb helyet találni sem lehetne a színháznál a Négyesögletű Kerek Erdő elővarázsolásához, hiszen a színpad falai szögletesek, a forgó meg kerek, és ebben a világban vannak csodákra képes felnőttek, akik még nem felejtettek el bukfencezni...

(Mikita Gábor – Észak-Magyarország, 1996. november 12.)

A színház művészete éppúgy tisztavirág életű, mint a jelen pillanata. A színház művészete igazában mindig a jelennel, a mával, az egyidejű valósággal foglalkozik. A színházi előadás, a színház művészetének egyedüli teljes megnyilvánulása (egy színdarab nyomtatásban csak satnya kivonata a drámának) máris a legendák világába tartozik, és elhanyagolja a történelmet. A világ egyetemességéből mindent a létezés érdekességénél ragad meg, az élet minden megnyilvánulását változásaiban, haladásában, ritmusában ábrázolja. A színjátszás valójában a létezés, az elmúlt pillanat művészete.

S mert mindez így van, a színház lényegében az aktualitás, a valóság művészete.

Jean-Louis Barrault
Gondolatok a színházról

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

Földi László, Kuna Károly, Major Melinda

Felelős kiadó: Hegyi Árpád Jutocsa • Főszerkesztő: Ungár Júlia • Lapmenedzser: Koncz Boglárka
Készült a Csutorás és Társa Nyomdában • A fényképeket Jármay György, Strassburger Alexandra, Czövek György
készítette, valamint a művészek saját gyűjteményéből és a Színházi Intézet Archívumából kaptuk

Tiszteletpéldány